

ÍZELÍTŐ

Negyven éve történt

Atomos történetek

10 éves a Kincskereső
Gyermekkönyvtár

Horváthné Kolozsváry Ilona
versei

Őszi-téli hangulatban

Pusztától a városrészig

Sipos László József mérnök
állami kitüntetése

240 éves a BME és a magyar
mérnökképzés

100 éve született Csikós Béla
mérnök

80 éve született Jéki László
fizikus

Könyvajánló

Tehetséges Paksi Fiatalok
2022

Régi faművesség kiállítása a
városi múzeumban

Mikor épülhetett?

Negyven éve biztonságosan szolgálja a hazai villamosenergia-ellátást

Fotó: ?

Beregnyei Miklós

Negyven éve történt

– Megvan! – Kiáltott az operátor, majd felcsattant a taps, feloldva a teremben lévő feszültségét. Az esemény 1982. december 28-án 0 óra 13 perckor játszódott le az atomerőmű 1. blokkvezénylőjében, a blokk országos hálózatra kapcsolásakor.

Ennek az eseménynek az ünnepi hangulatát próbálom felidézni a korabeli sajtótudósítások felhasználásával, amelyek közül a legrészletesebb helyszíni tudósítást a Tolna Megyei Népújság munkatársa, Hazafi József írta, a hozzávaló fényképeket pedig Gottvald Károly készítette.

A Paksi Atomerőműben az első reaktor fizikai indítását 1982. december 25-én fejezték be, a manőver eredményeit kiértékelték, majd megkezdtek az energetikai indítás manővereit. Hétfő délután (27-én) arra készülnek, hogy valamikor az éjszakai órákban áramot adjanak az országos hálózatba.

A párhuzamos kapcsolás ipartörténeti esemény, amelyet zsigereikben éreznek az üzemelésben részt vevő mérnökök és szakemberek. A blokkvezénylőben tevékenykedők arcán látszik a várakozás feszültsége, de leginkább a hosszú műszakok felajzott tenni akarása, az ünnepvárás hangulata.

Vámos Gábor ügyeletes mérnök és csapata műszakváltáshoz érkezett, kissé csalódottan adják át a stafétabotot, mert abban reménykedtek, hogy ők fogják elvégezni a párhuzamos kapcsolást. Faragó Péter ügyeletes mérnök és csapata veszi át munkákat, majd este 10 órakor ők is átadják a munkaterületet Bajsz József ügyeletes mérnöknek és csapatának, valamint Gálos Tibornak, a Villamos Osztály vezetőjének, aki a villamos kezelőpultnál dolgozik. Simon Péter üzemviteli főosztályvezető is a vezénylőben van, akitől Valengyin A. Karibszkij, a Szovjetunió műszeripari miniszterhelyettese megkérdi: Hogy érzi magát? Kellemesen, jön a válasz, megtoldva azzal, hogy egy kicsit sokan vagyunk a teremben. Valóban, aki csak tehette, bent volt a vezénylőben, közülük az alábbi személyeket név szerint is említik a tudósítások: Gennagyij Sarasin, a szovjet partnerminisztériumok miniszterhelyettese, a már említett Karibszkij,

Méhes Lajos ipari miniszter, K. Papp József, az MSZMP Tolna Megyei Bizottságának első titkára, Kapolyi László ipari államtitkár, a Paksi Atomerőmű beruházási kormánybizottsága és az állami indítóbizottság elnöke, Szabó Benjamin kormánybiztos, Pónya József vezérigazgató és Maróthy László, a Nukleáris Főosztály vezetője.

Hétfő délután az erőmű szekunder körének valamennyi berendezését és műszerét átvizsgálták, kipróbálták, a szükséges javításokat elvégezték. Este 8 órakor a gépházban már beindult a 2-es turbina, s ekkor kezdtek hozzá a földzárlat méréséhez. Fél 11-kor megkezdődött az automata szinkronizáló próbája és több előírt művelet végrehajtása.

Bajsz József ügyeletes mérnök éjfélkor jelentette Méhes Lajosnak, hogy felkészültek az első magyar atomerőmű párhuzamos kapcsolására. A jelentés után tájékoztatta a vendéget az energetikai indítás eddig végzett manővereiről, majd éjfél után tíz perccel engedélyt kért a párhuzamos kapcsolat végrehajtására. „Engedélyezem”, volt a válasz. Ekkor Bajsz József kiadta az utasítást a reaktort irányító operátornak, Kardos Imrének és a Gálos Tibor által vezetett villamos szakembereknek a párhuzamos kapcsolat végrehajtását. – Generátor-relétér, figyelem! – mondta Gálos Tibor a generátornál dolgozó szakembereknek. – Az oszcilloszgráf indul! Két másodperc múlva, 1982. december 28-án 0 óra 13 perckor hangzott el: – Megvan! Ezzel az atomerőmű 1. blokkjának 2-es generátora megkezdte villamosenergia-termelését az országos hálózatra.

A jelen lévő tudósítóknek Méhes Lajos nyilatkozott: „Nagy öröm számomra, hogy részese lehettem hazánk ipari és energiapolitikai eseményének. Büszkeség számunkra, hogy új, a nukleáris energiából termelt árammal bővült energiaellátásunk. Együtt örülhettem itt, Pakson sok ezer magyar és más országbeli dolgozóval a párhuzamos kapcsolat pillanatában.” (Tolna Megyei Népújság)

„Hazánk ipari és energiapolitikai fejlődésének jelentős állomása ez az esemény, amikor a hagyományos erőművek mellett nálunk is megkezdődött a nukleáris energia hasznosítása. Az új energiahordozó segítségével jelentős mennyiségű szénhidrogént helyettesíthetünk, amely köztudomásúan csak egyre nehezebben és drágábban vásárolható a világpiacon.” (Magyar Hírlap)

A negyvenéves biztonságos üzemeltetés először az építők-tervezők szakszerű és lelkiismeretes munkájának köszönhető, majd ez a köszönet illeti meg az üzemeltető személyzetet, akik jó szakemberként még hozzá is tettek a technológiai és egyéb követelményekhez, hiszen növelték a blokk teljesítményét, valamint a szakszerű üzemeltetés eredményeként még az élettartam meghosszabbításának lehetőségét is megteremtették. Szép, sikeres és eredményes negyven év volt, méltó az ünneplésre.

A fizikai indítás
(1982. 12. 14.)

A párhuzamos kapcsolás
pillanata
(1982. 12. 28.)

Paksi Atomerőmű

Reaktor termelte gőzzel dolgozik a turbina

Paks, az első magyar atomerőműben a reaktor fizikai indítását december 25-én befejezték. A berendezés jól vizsgázott, a Paksi Atomerőmű Vállalat szakemberei és a szovjet szakértők megállapították, hogy a reaktor jól terhelhető, a biztonsági berendezések kifogástalanul működnek. Karácsony másnapján a fizikai indítás eredményeinek értékelése

után megkezdtek az atomerőmű energetikai indításának műveleit.

Az energetikai indítás azt jelenti, hogy a reaktorral termelt gőzzel hajtják meg a turboaggregátort, pontosabban a primer kör után működni kezd a szekunder kör berendezések hosszú sora. A tegnapi nap folyamán a reaktorral már mintegy 100–120 tonna gőzt fej-

lesztettek, ez szükséges ahhoz, hogy a kettes turbina 3000-es fordulaton dolgozzon. A nap folyamán ellenőrizték a szekunder kör berendezéseket, délután a turbinát 500-as fordulaton megforgatták. A turbina indítása és a megfelelő fordulatszám elérése fontos és komoly feladat. Ekkor már szorosan együtt kell dolgozniuk a reaktort irányító szakembereknek és a szekunder körben dol-

gozó gépkezelőknek, mivel a turbina gőzfelhasználása viselkedését a reaktor működésére is.

A késő délutáni órákban a paksi szakembereknek sikerült a reaktor által termelt gőzzel 3000-es fordulatra kapcsolni a turbinát.

Ezt követően megkezdtek a felkészülést a párhuzamos kapcsolásra, ami azt jelenti, hogy hamarosan áramot termel a paksi atomerőmű.

Lapzártakor jelentette munkatársunk:

Áramot termel a Paksi Atomerőmű

Tegnap a késő éjszakai órákban az energetikai indítás folyamatában sikeresen rákapcsolták az országos villamos hálózatra az egyes blokk kettes számú generátorát. A Paksi Atomerőmű ettől a pillanattól kezdve áramot ad az országnak. A rendkívül fontos eseményen részt vett Méhes Lajos, a Politikai Bizottság tagja, ipari miniszter és K. Papp József, a megyei pártbizottság első titkára. Az eseményről részletes tudósítást lapunk holnapi számában közlünk.

Molnár Gyula turbinagépész fokozatosan növeli a fordulatszámot

Tolna Megyei Népújság
(1982. 12. 28.)

1982. december 28., nulla óra 13 perc

K. Papp József: „A boldog arcokat néztem abban a pillanatban”

A várakozás pillanatai. Középen Méhes Lajos, tőle jobbra K. Papp József, Kapolyi László, balra Pónya József és Szabó Beniamin.

Közben 10 óra 35 perckor megkezdik az automata szinkronizáló próbáját. És döntenek a szovjet szakértőkkel közösen arról, hogy az eredeti tervekkel eltérően csak a kettes számú turbináncsoport által termelt

— Mármis feladott elte elő-
nak még a „villamosok”. Elő-
szó elvezik a gerjesztő auto-
matikát, és megérkezik az első
szívféltető, hogy a generáló
áramot tudjon termelni. Ez
követően végre kell hajtanom
— nagyon csúnya szó — vissz-
sátvédelem üzembe helyezésé-
t. Ez azt akadályozza meg
hogy ha a turbina gözzelátós-
megszűnik, akkor a generátor a
továbbiakban úgy dolgozzon
mint egy villanymotor. Ez
ugyanis azt jelentené, hogy az
országos hálózatra nem áram-
ot termelne, hanem vételez-
né a szomszédoktól a villam-
soká. A visszátvédelem vé-
di a turbinát, mert egy bizo-
nyos fordulat után a turbina
tönkremegy. Tehát a generáló
semmi esetre sem működhet
huzamosabb ideig villanymo-
torként. A hálózatról le kell
ilyenkor kapcsolni, ezt végzi el
a berendezés. Harmadosz-
pedig a szinkronozást kell vég-
rehajtani. Először a megfelelő
frekvenciát kell beállítani, majd
a három fázisnak kell egybe-
esnie és a feszültségnek kell
megfelelnie az országos hál-
ozatban lévővel. Ha mindezek
együtt vannak, akkor kapcsol-
ás automata az országos hál-
ozatra, ekkor történik meg
a párhuzamos kapcsolás.

(Folytatás a 3. oldalon.)

Az I-es blokk kettes számú turbina-gépcsoportja már áramot termel

Áramot termel a Paksi Atomerőmű első blokkja

(Folytatás az 1. oldalról)

Háromnegyed tizenkettőkor vendégek érkeznek a blokkvezénylőbe: Méhes Lajos, az MSZMP Politikai Bizottságának tagja, ipari miniszter, K. Papp József, a megyei pártbizottság első titkára, dr. Gyurgy Lajos, a megyei pártbizottság titkára, Császár József, a megyei tanács elnöke, Kapolyi László, államtitkár, az állami indokoltaság elnöke, valamint a paksi atomerőművet építő vállalatok vezetői, a természetesen Szabó Benjamin kormánybiztos és Pónya József, a PAV vezérigazgatója.

Bajcs József ügyeletes mérnök éjfélkor jelenti Méhes Lajosnak, hogy felkészültek az első magyar atomerőmű párhuzamos kapcsolásra. A jelenlét után tájékoztatta a vendégeket az energetikai indítás eddig végzett manővereiről, majd éjfél után tíz perccel engedélyt kért a párhuzamos kapcsolás végrehajtására.

— Engedélyezem! — volt a válasz. Ekkor Bajcs József kiadta az utasítást a reaktor irányító operátornak, Kádós Imrennek és a Gálos Tibor által vezetett villamos-szakembereknek a párhuzamos kapcsolás végrehajtására.

— Generátor relétér, figyelem! — adta ki az utasítást Gálos Tibor a generátornál dolgozó szakembereknek — az aszcilligról indul!

Két másodperc múlva: 1982. december 28-án, nulla óra 13 perckor elhangzik a következő: — Megvan!

Ebben a pillanatban felhangzik a taps. A paksi atomerőmű első blokkjának kettes generátora áramot termel!

Az arcokat figyelem. Megkönnyebbülést, felszabadultságot és furdalóságot mutatnak. Méhes Lajos, K. Papp József és minden vendég gratulál a manőverben részt vevőknek. Boldog ölelések a szovjet szakemberekkel, erre a pillanatra nagyon sokan vártak. S valóra vált.

A párhuzamos kapcsolás után néhány perccel Méhes Lajostól kérdeztük, hogy mit jelent számára és a Magyar Népköztársaságnak az első magyar atomerőmű léte.

Az ügyeletes mérnök „győzött”

— Nagy öröm számomra, hogy részes lehettem hozni ipari és energiapolitikai eseménynek. Büszkeség számunkra, hogy új, a nukleáris energiából termelt árammal bővült energiellátásunk. Együtt örülhettem itt, Pakson sok ezer magyar és más országbeli dolgozóval a párhuzamos kapcsolás pillanatában. Közvetlenül tartozunk a szovjet mérnökök, tudósok alkotó erejének, az egész szovjet népnek, a Szovjetunió Kommunista Pártjának, azért a nagy segítségért, amit az első magyar atomerőmű építésében adtak. Köszönet a szocialista országok sok ezer szakembérének, akik alkotó módon részt vettek és segítettek bennünket az erőmű felépítésében. Külön kell köszönetet a magyar mérnököknek, építő- és szerelőknek, akik részesei voltak ennek az ipartörténelmi ese-

Bajcs József ügyeletes mérnök jelenti Méhes Lajosnak, hogy felkészültek a párhuzamos kapcsolásra

ménynek. Ezekben a percekben természetesen van még bennünk feszültség, izgatottság. A mű elindult, de valamennyien szurkolói vagyunk annak, hogy az erőmű teljesítményéből felelelősen, a maximumig menjen. Most már óriási szerep hárul az üzemeltetőkre, ők is megtanulták a szakmai menedzselést, ma már gyakorlati szakemberek. Összefoglalva azt lehetne a továbbiakra mondani: jól dolgozzon az egyes blokk, gyorsabban, jobban és gazdaságosabban építsük fel a további blokkokat, hogy azt mondhatjuk majd az évről végig: kész a paksi atomerőmű komplexen, dolgozik a négy reaktorblokk, hiszen ekkor más 1987-ben hozánk villamosenergia-termelésnek 22 szaralékát Paksra.

K. Papp Józseftől, a megyei pártbizottság első titkártól pedig azt kérdeztük, hogy mit gondolt abban a pillanatban, amikor a párhuzamos kapcsolás megtörtént?

— Minden gondomat elfelejtettem, a boldog arcokat néztem abban a pillanatban. Ennél nagyobb öröm, azt hiszem, nem létezik, amikor részese lehetünk egy olyan nagy eseménynek, mint az a párhuzamos kapcsolás. Nagyon hosszú folyamatnak értünk a végére. Abban a szerencsés helyzetben vagyunk, hogy az atomerőmű helyjelölésének pillanatától a mai napig részese lehettem a felmerült atom békés felhasználásának. — Magyarországon.

— Mit jelent Tolna megyének ez az esemény?

— Megyénk fejlődésében egy felgyorsult folyamatot eredményezett. Az atomerőmű a VI. ötéves tervidőszak alatt megduplázta a megye ipari teljesítményét. Ez az eddiginél az egész megye történetében a legelőbbre jelenti, Paks városát fejlődését ennek köszönhetjük, de a megye további fejlődésében ma még szinte felmérhetetlen, az, amit hozhat az atomerőmű. Azt is jelenti, hogy a könnyű- és a gépipar után a voládi nagyipar, villamosipar is bevonult a megye életébe. Beszélni kell még arról a szellemi potenciálról, amit az itt dolgozó emberek képviselnek — szinte felmérhetetlen jelentőségű. Természetesen az öröm mellett tudatában vagyunk annak is, hogy milyen óriási felelősséget jelent az, hogy Tolna megyében van hazánk villamosenergia-iparának legjelentősebb bázisa. Tisztelet és elcsodáltság illeti meg azokat az embereket, akik részt vettek ebben a nagy munkában. Számomra — még egyszer mondom — — örösi öröm volt látni a boldog arcokat ebben az éjszakai órában — a blokkvezénylőben.

A paksi atomerőmű 1982. december 28-án, nulla óra 13 perccel elektromos áramot termel az ország számára...

HAZAFI JÓZSEF
Fotó: GOTTVALD KÁROLY

A párhuzamos kapcsolás pillanata

Felcsattan a taps

Méhes Lajos gratulál Szabó Benjaminnek

MÁTÓL

ÁRAMOT AD PAKS

Hálózatra kapcsolták a Paksi Atomerőmű első egységét. Mára virradó éjszaka a reaktor fizikai méréseinek sikeres befejezése után megkezdődött a Paksi Atomerőmű üzembe helyezésének újabb fázisa. A magyar villamosenergia-ipar termelésének kiemelkedő eseménye, hogy az atomerőmű rákapcsolódott az országos hálózatra, ezzel új energiahordozó jelent meg a hazai energiatermelésben: a nukleáris energia. Az egység teljesítménye az előre meghatározott programnak megfelelően fokozódik majd. Jelenleg mintegy 20 százalékos termeléssel működik. A magyar–szovjet műszaki-gazdasági együttműködésnek, a KGST-országok közös erőfeszítéseinek eredményét tükröző eseménynél jelen volt Méhes Lajos ipari miniszter, valamint az iparág vezetői.

Esti Hírlap
(1982. 12. 28.)

Dunántúli Napló
(1982. 12. 29.)

Hazánk ipari és energiapolitikai fejlődésének jelentős állomása

A képen az egyes blokkvezénylő, ahonnan a bekapcsolási műveletet irányították

Villamos energiát termel a Paksi Atomerőmű első egysége

Keddre virradó éjszaka — az előre kidolgozott program szerint — sor került a Paksi Atomerőmű első blokkjának energetikai indítására. Miután sikeresen befejezték a reaktor fizikai méréseit, a reaktorban termelt gőzzel meghajtva az egyik 220 megawattos turbogenerátort 0 óra 13 perckor az országos villamosenergia-hálózatra kapcsolták. A turbina fokozatos terhelésével a gépegység teljesítménye 40 megawatt-ra nőtt, s e teljesítménnyel folyamatosan üzemel a következő napokban.

Az üzembe helyezési program szerint ezt követően 1983 első negyedévében a blokk terhelését lépcsőzetesen növelik, miközben elvégzik a különböző terhelési szinteken előírt viz-

gálatokat, méréseket. A 440 megawattos névleges terhelés elérése előtt a blokk működését meghatározott ideig leállítják, s végrehajtják a tartós üzembevétel előtti ellenőrzéseket. Az első reaktorblokk várhatóan 1983 második negyedévében éri el a teljes terhelést.

A mostani energetikai indítással megkezdődött Magyarországon a nukleáris bázisú villamosenergia-termelés. Ez az energiatípus ebben az évtizedben a villamosenergia-igény növekedésének több mint 80 százalékát fedezi majd.

A magyar–szovjet műszaki-gazdasági együttműködés, és a KGST-országok atomenergetikai gépgyártási kooperációja keretében megvalósuló beruházás e

fontos eseményén jelen volt Méhes Lajos ipari miniszter, K. Papp József, az MSZMP Tolna megyei Bizottságának első titkára, Kapolyi László ipari államtitkár, a Paksi Atomerőmű Beruházási Kormánybizottsága és az Állami Indítóbizottság elnöke, továbbá Valentyin Karibszkij és Gennagyij Sasarin, a szovjet partnerminisztériumok miniszterhelyettesei, valamint a magyar villamosenergia-ipar és az atomerőmű megvalósításában részt vevő szovjet szakértők vezetői.

Méhes Lajos az indítás alkalmával adott nyilatkozatában hangsúlyozta: Hazánk ipari és energiapolitikai fejlődésének jelentős állomása ez az esemény, amikor a hagyományos erőművek mellett nálunk is megkezdődött a nukleáris energia hasznosítása. Az új energiahordozó segítségével jelentős mennyiségű szénhidrogént helyettesíthetünk, amely közte- domásúan csak egyre nehezebben és drágábban vásárolható a világpiacon.

Áramot ad a paksi erőmű

Keddre virradó éjszaka — az előre kidolgozott program szerint — sor került a Paksi Atomerőmű első blokkjának energetikai indítására. Miután sikeresen befejezték a reaktor fizikai méréseit, a reaktorban termelt gőzzel meghajtva az egyik 220 megawattos turbogenerátort 0 óra 13 perckor az országos villamosenergia-hálózatra kapcsolták. A turbina fokozatos terhelésével a gépegység teljesítménye 40 megawatt-ra nőtt, s e teljesítménnyel folyamatosan üzemel a következő napokban.

Az üzembe helyezési program szerint ezt követően 1983 első negyedévében a blokk terhelését lépcsőzetesen növelik, miközben elvégzik a különböző terhelési szinteken előírt vizsgálatokat, méréseket. A 440 megawattos névleges terhelés elérése előtt a blokk működését meghatározott ideig leállítják, s végrehajtják a tartós üzembe vétel előtti ellenőrzéseket. Az első reaktorblokk várhatóan 1983 második negyedévében éri el a teljes terhelést.

A mostani energetikai indítás-

sal megkezdődött hazánkban a nukleáris bázisú villamosenergia-termelés. Ez az energiatípus ebben az évtizedben a villamosenergia-igény növekedésének több mint 80 százalékát fedezi majd.

A magyar–szovjet műszaki-gazdasági együttműködés, és a KGST-országok atomenergetikai gépgyártási kooperációja keretében megvalósuló beruházás e

fontos eseményén jelen voltak dr.

(Folytatása a 4. oldalon)

Magyar Hírlap
(1982. 12. 29.)

Már energiát ad a paksi atomerőmű

Az atomerőmű vezérlőterme.

MIKÓ LÁSZLÓ FELVÉTELE

Keddre virradó éjszaka — az előre kidolgozott program szerint — sor került a paksi atomerőmű első blokkjának energetikai indítására; a reaktorban termelt gőzzel meghajtva az egyik 220 megawattos turbógenerátort az országos villamosenergia-hálózatra kapcsolták. A turbina fokozatos terhelésével a gépegység teljesítménye 40 megawatttra nőtt; s e teljesítménnyel folyamatosan működik a következő napokban.

A magyar—szovjet műszaki-gazdasági együttműködés és a KGST-országok atomenergetikai gépgyártá-

si kooperációja keretében megvalósuló beruházás e fontos eseményén jelen volt Méhes Lajos ipari miniszter, K. Papp József, az MSZMP Tolna megyei Bizottságának első titkára, Kapolyi László ipari államtitkár, a paksi atomerőmű beruházási kormánybizottsága és az állami indítóbizottság elnöke, továbbá Valentyin Karibszkij és Gennagyij Sasarin, a szovjet partnerminisztériumok miniszterhelyettesei, valamint a magyar villamosenergia-ipar és az atomerőmű megvalósításában részt vevő szovjet szakértők vezetői. (MTI)

Népszabadság
(1982. 12. 29.)

Áramot ad a Paksi Atomerőmű

Az 1. számú blokkvezénylőből irányították a bekapcsolási műveletet

MTI Fotó — Gottwald Károly felvétele

Keddén éjjel az országos villamosenergetikai hálózatra kapcsolták a Paksi Atomerőmű első blokkját. A 440 megawatt teljesítményű reaktor egyelőre részleges kapacitással működik.

A rövid ünnepségen részt vett Méhes Lajos ipari miniszter is. A miniszter az indítás alkalmával adott nyilatkozatában hangzottak:

— Hazánk ipari és energetikai fejlődésének jelentős állomása ez az esemény, amikor a hagyományos erőművek mellett nálunk is megkezdődött a nuk-

leáris energia hasznosítása. Az új energiahordozó segítségével jelentős mennyiségű szénhidrogént helyettesíthetünk, amely köztudomásúan csak egyre nehezebben és drágábban vásárolható a világpiacon.

Az atomerőmű beindulásának utolsó fázisáról tudósítunk. (Folytatás az 5. oldalon.)

Kapcsolás Pakson

Keddre virradóra, néhány perccel éjfél után az országos hálózatra kapcsolták a Paksi Atomerőművet. A rövid ünnepségen többek között részt vett Méhes Lajos ipari miniszter és Kapolyi László államtitkár is.

Hosszú volt az út idáig — időközli buktatókkal, tervmódosításokkal —, de a végére értünk egy szakaszhoz, dolgozik az első reaktor. A világ eddig működő 266 atomerőművéhez csatlakozott a miénk.

Avra gondolva, milyen hatalmas erőforrásokat állít szolgálatába az ember, korszakjelzőnek tekinthető ez a lépés. Régi erőműveinkben — működjenek azok szénrel, kőolajjal — az energia termelését hatalmas zaj, mozgás jelzi. A reaktor néma. Közelében az ember csak idegeiben érzi, értelmével fogja fel, hogy mekkora termionukleáris energia szabadul fel, s kényszeríti áramtermelésre a turbinákat. Ami a hónap közepén a reaktorban történt — a szabályozók kiemelése, a belső folyamatok megváltozása —, csak a műszereken volt érzékelhető. Azok mutatták, megindult a láncreakció, Pakson megkezdődött az atomenergia békés felhasználása.

A ma negyvenötvenévesekben az atombomba tragikus emléke kísért, a fiatalabbaknak a történelem rettenetes epizódja Hiroshima, Nagaszaki. A tudat mélyén ott vibrál a félelem. Mit szabadít fel az emberiség? Ura maradhat-e az önmaga által létrehozott veszélynek? Nos,

Paks több éves késésének — eredetileg 1975-re tervezték az indítást — egyik fő oka, hogy az egész technikában megváltozott az úgynevezett „biztonsági filozófia”. Az első elképzelésekkel szemben Paks nem a már működő szovjet sorozat egyik darabja, hanem az új típusú, meg nagyobb biztonságra épült berendezések prototípusa. Ez tervmódosítások sorát, sokkal több beépített anyagot, betont, acélt követelt. De most, az indulás küszöbén nyugtáztathatjuk: az elérhető legnagyobb biztonsággal építették fel a KGST-országok szállítmányából ezt a más, valóban „integrációs” berendezést. A szállítmányok hatvan százaléka szovjet, a többi a testvérországokból érkezett, vagy a már életképes magyar atomenergetikai gépgyártás terméke.

Most szerelik a kettes blokkot, a harmadik helyén dolgoznak a szakiparosok, a negyedik túl van az alapozáson. Paks nyolc év múlva az ország villamosenergia-termelésének több mint ötödét adja. Közben „beérk” a du-nántűni ecénprogram: az innen termelt szénrel további, olcsóbb energiához jut az ország. Csökken a kőolaj erőművi felhasználása, abból, ami van, s amit importálunk, több benzint, vegyszert alapanyag készíthető majd. Sok év erőfeszítése után az év máltó befejezése volt az üzembeállítás, 1982. december végén az „életrekelő” Paksi Atomerőművet köszönhetjük...

(faludi)

Magyar Nemzet
(1982. 12. 29.)

Népszava
(1982. 12. 29.)

A XX. század krónikája – 1982 néhány fontosabb eseménye

Január

- 01. Magántaxik jelennek meg Budapesten, megszűnik az állami monopólium a taxizás és az árufuvarozás területén Magyarországon.
- 24. Időközi választások Magyarországon.
- 30. Ronald Reagan amerikai elnök szolidaritási világnapot kezdeményez Lengyelország támogatására.

Február

- 07. Az NDK templomaiban aláírásokat gyűjtenek a Berlini kiáltvány: békét fegyverek nélkül c. felhívás támogatására.
- 09. A hazai műemlékek sorsáról tárgyal az MSZMP KB egyik bizottsága.
- 11–12. Puja Frigyes külügyminiszter Lengyelországban tárgyal, és a kormány nevében biztosítja a lengyel felet a bevezetett szükségállapot támogatásáról.
- 18. Megalakul a Fogyasztók Országos Tanácsa.
- 23. Hosszú lejáratú magyar–svéd kereskedelmi egyezményt írnak alá.

Március

- 08. Tűz üt ki a budapesti Vörös Csillag Szállodában.
- 11. Megalakul a Magyar Politikatörténeti Társaság.
- 16. Életbe lépnek a szovjet árukat sújtó EG-korlátozások.
- 25–26. Ülészik a magyar országgyűlés.
- 18–28. A Budapesti Tavaszi Fesztivál rendezvényei.
- 29. Az USA-ban Szabó István Mephisto című filmje megkapja a legjobb idegen nyelvű filmnek járó Oscar-díjat.
- 29. Az organikus építészeti irányzat az 1975-ös „tulipános vita” (Paks) után a tilalmi listára került.

Április

- 06. Átadják az új hegyeshalmi közúti határátkelőhelyet.
- 12. Erlangenben megszületik az első lombikbébi.

- 15. Magyarországon 25%-kal emelkednek a háztartási energiahordozók árai.
- 18. Megnyílik az Ópusztaszeri Nemzeti Történeti Emlékpark.
- 26–28. Kádár János vezetésével magyar küldöttség tárgyal az NSZK-ban.
- 29. Lengyelországban a rendkívüli állapot enyhítése jegyében szabadon bocsátanak 800 internáltat.

Május

- 12. II. János Pál pápa ellen Portugáliában merényletet követnek el.
- 13. Megnyílt Budapest új szállodája, a Hotel Expo.
- 25. Kádár Jánost köszöntik 70. születésnapján.
- 28. II. János Pál pápa Nagy-Britanniába látogat.

Június

- 5. Rubik Ernő találmánya: Bűvöskocka-világbajnokságot rendeznek Budapesten.
- 19. Megnyílik Budapesten az Atrium Hyat Szálloda.
- Pozsgay Imre a Hazafias Népfront főtitkára lesz.

Július

- 04. Budapesten tárgyal Nixon volt amerikai elnök.
- 7–9. Budapest vendége Mitterand francia köztársasági elnök.
- 16. Csillebércen „Béke és barátság” elnevezésű nemzetközi úttörőtábor nyílik.
- 26. Felavatják Budapesten a Stadion Szállodát.
- 26. Magyarországon 40%-kal emelkedik a kávé ára.
- 31. Megnyílik Budapest új szállodája, a 399 szobás Buda Penta Szálloda.

Augusztus

- 09. Az MNB 260 millió dolláros hitelt vesz fel Londonban.
- 09. Újabb jelentős áremelkedés: a kenyér ára 20%-kal, a déligyümölcsé, csokoládéé, fűszereké 25%-kal lesz magasabb.

Szeptember

- 13. Magyarországon tárgyal Gustav Husák, a CSKP főtitkára.
- 16. Bemutatják Gothár Péter *Megáll az idő* c. filmjét, amely 1956 ősze és 1963 között játszódik. A rendező korrajzot ad jellegzetes sorsok és túlélési koncepciók felvillantásával. A forgatókönyvet Bereményi Géza írta.
- 27. Losonczi Pál Portugáliában tárgyal.

Október

- 08. Elkészült az M3-as autópálya budapesti bevezető szakasza.
- 13. Ünnepi ülés a Budapesti Műszaki Egyetem 200 éves jubileumán.
- 16. Az első országos nemzetiségi konferencia Vácott.
- 30–31. III. Országos Nőkonferencia Budapesten.

November

- 09. A kulturális szolgáltatásokról határoz az MSZMP KB Politikai Bizottsága.
- 10. Letartóztatják Csehszlovákiában Duray Miklós magyar ellenzéki politikust.
- 13. Kádár János Moszkvában részt vesz Leonyid Brezsnyev temetésén.
- 26. Nicolas Schöffer „fémtornyának” felavatása Kalocsán.

December

- 02. Salt Lake Cityben (USA) először ültetnek be emberbe mesterséges szívet.
- 09. Újabb 20%-os benzináremelés Magyarországon.
- 10. A Nemzetközi Valutaalap 600 millió dolláros hitelt nyújt Magyarországnak.
- 15. Kodály-szobrot avatnak Budapesten.
- **28. Áramot szolgáltat a Paksi Atomerőmű 1. blokkja**

(A XX. század krónikája, Officina Nova, 1994, 1180–1196. o.)

Lovászi Zoltánné

Atomos történetek – Kezdetek

KGST

Ki gondolná ma már, hogy egykor a KGST-nek is szerepe volt a Paksi Atomerőmű létrejöttében. Hogy hogyan?

A KGST-nek (1949–1991), azaz a Kölcsönös Gazdasági Segítség Tanácsának más közép- és kelet-európai szocialista országhoz hasonlóan hazánk is tagja volt.

A KGST a tagországok gazdasági együttműködését célozta, és az atomenergia békés célú alkalmazására is kitért. A KGST atomenergiái bizottságának 1965 januári ülésén „a szovjet fél bejelentette, a novovoronyezsi típussal elért eredményeik azt mutatják, hogy az atomtechnológia kezd kifizetővé válni, ugyanakkor a fosszilis tüzelőanyagok a jövőben egyre korlátozottabban lesznek elérhetőek. Az is ismert volt már ekkor, hogy az energiafelhasználás jelentősen nőni fog a következő évtizedekben, amit legrealisabb módon atomenergia alkalmazásával elégeíthettek ki. A többi ország számára a szovjet delegáció a már bevált novovoronyezsi, nyomottvizes típusú erőművet kínálta fel (a paksi VVER típusú erőművet is ebből fejlesztették ki), amellyel már kellő mennyiségű tapasztalattal rendelkeztek, mind gazdaságossági, üzemviteli szempontból és az erőmű típusát tekintve is.” (ntf.hu)

Akkoriban a hazai energiafogyasztás emelkedő tendenciát mutatott, és a szénelapú villamosenergia-előállítás nem látszott hosszú távon gazdaságosnak. Megoldást a szovjetekkel való tárgyalásoktól reméltek. Az 1966. februári IV. ötéves tervidőszak tárgyalásán már szerepelt a hazai építésű atomerőmű szükségessége. 1966 decemberében pedig kormányközi egyezmény született magyarországi atomerőmű építésére a Magyar Népköztársaság és a Szovjet Szocialista Köztársaságok Szövetségének kormánya között.

A kormányközi megállapodást követő pár hónap múlva, 1967-ben megtörtént az első magyar atomerőmű telephelyének kijelölése.

(A KGST zászlaja)

Telephelyszemle 1967-ben
(30 éves a magyar atom,
Index.hu)

A Paksi Atomerőmű (Paks I.) telephelyét 1967-ben jelölték ki. Az építkezés 1969 tavaszán kezdődött, majd rövid időn belül leállították, és csak 1974-ben folytatták újra. Az 1. blokkot 1982-ben kapcsolták rá az országos villamos hálózatra, és ettől az időponttól létezik Magyarországon lakossági atomenergia-szolgáltatás.

Fontos szempont volt, hogy az uralkodó széljárás a tervezett erőműtől ne a település felé fújjon. Szordel György a magaslégköri rádiószondát kísérő műszer kezelőjeként előzetes meteorológiai méréseket végez a későbbi erőmű helyszínén. A kihelyezett állomás műszerei naponta rögzítik a széljárást, a szélerősséget, a csapadék mennyiségét (Fotó: Kácsor László / MTI)

Miből lesz a cserebogár? – Az első benyomás

Voronyezsből jött vissza az egyik betanulós csapat, és a szakemberek között volt egy fiatalember, aki nem nézett ki többnek 14 évesnél. Tejfölös szájú kisgyerekek látszott. Meglátta a vezérigazgató, meglepődött, és azt kérdezte: – Hát, ez meg kinek a gyereke? Majd magához rendelte az illetékes vezetőt, és számon kérte tőle, hogy ennyire fiatalokkal, „óvodásokkal” mit akar kezdeni. A legzséniálisabb kezelők egyike lett, később kiváló blokkügyeletes.

Grafika: Pál Józsefné
Hanuszka Gyöngyi

Atomos történetek – Véghajrá

Emlékszel arra, kedves Olvasó, vagy hallottál arról, hogy 40 évvel ezelőtt milyen lelkes izgatottság tartotta lázban az atomerőmű üzembe helyezőit? Fizikai, szellemi és lelki erőnlét teljességében dolgoztak a szakemberek! Az 1. blokkon a technológiai rendszerek sikeres üzembehelyezési műveletsorozata után 1982. december 28-án kezdődött meg az energiatermelés.

De milyen is volt az üzembehelyezési műveletsorozat? Milyen volt a véghajrá? Erről a Paksi Atomerőmű beruházás dolgozóinak lapja, az „Atomerőmű építői” újság 1982 májusi száma ad egy kis ízelítőt.

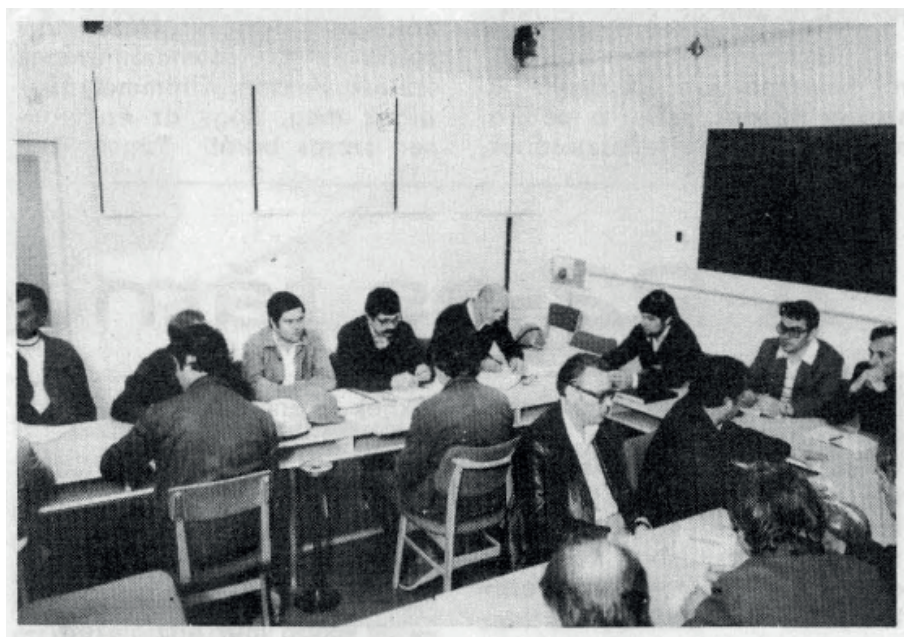
A Véghajrá című cikkben a szerző, Czakó Tibor a Paksi Atomerőmű Vállalat Üzembehelyezési Főosztályának vezetőjével, Márton Jánossal beszélgetett.

„A lényeg, hogy nekünk a meghatározott, főbb üzembehelyezési fázisonként, az idegengőzös indítás, a cirkulációs mosatás, a melegjártatás, a fizikai, majd energetikai indítás során ismét és ismét, és a lehetőségek szerint üzemi körülmények között ki kell próbálnunk, mondhatnám, le kell vizsgáztatnunk minden egyes berendezést, technológiai rendszert. E munka addig tart, míg meg nem győződünk mindezek tervek szerinti és a legszigorúbb biztonsági követelményeknek is megfelelő, üzembiztos működéséről. A felelősséget is érzékeltetve úgy fogalmazhatnánk, hogy mi nem tévedhetünk” – nyilatkozta Márton János.

Hangsúlyozta, hogy bármilyen apró részegységről, illetve később a teljes rendszerről csak akkor állíthatnak ki „jó bizonyítványt” – aláírással igazolt személyi felelősséggel –, ha az valóban jó, üzembiztos és a követelményeknek megfelelő. Sokszor olyan hibák, hiányok pótlását is el kellett végezniük, amelyekre a korábbi jegyzőkönyvi bizonylatok alapján nem lett volna szükség. Egy különleges példát is említett a főosztályvezető: „Még most is, a melegjártatáskor, az 5. számú hurok egyik csővezetékéből egy ép – igaz, kissé megviselt – alsógatyát húztunk ki. Ne nevéssen, mert ez inkább sírnivaló! No, de nem szeretnék sem dicsekedni, sem panaszkodni. Az viszont meggyőződésem, dolgozóink mindent megtesznek érte, hogy az 1. sz. blokk még ebben az évben megtermelje az ország által igényelt 300 milliárd kilowattóra villamos energiát.” Bár a szerelővállalatok részéről határidőcsúszások nehezítették a feladatok elvégzését, ennek ellenére jó partneri kapcsolatot alakítottak ki, különösen a szovjet kollégákkal, továbbá a CSŐSZER és a VEGYÉPSZER szakembereivel.

Az üzembe helyezők
megbeszélést tartanak
(Atomerőmű Építői,
1982. május)

Ahogy olvastam a cikket, valami különös érzés, egyfajta meghatódottság járt át, amikor Márton János – a részükről legjelentősebbnek tartott üzembehelyezési fázisról – a párhuzamos kapcsolást megelőző fizikai indításról nyilatkozott:

„[...] számunkra [...] a fizikai indítás lesz az első nagy ünnep. Az a pillanat, amikor megindítjuk az első láncreakciót; eleinte minimális hőtermeléssel, hogy aztán majd szakaszosan érnék el az előírt üzemi teljesítményt. Biztos vagyok benne, hogy az üzemanyaggal feltöltött reaktor vezérlőpultjánál az ügyeletes mérnök torka el fog szorulni egy pillanatra, amikor először adja ki az utasítást a szabályzórudak felemelésére, és az ügyeletes operátor keze is megremeg majd egy pillanatra, amikor először nyúl élesen a kapcsolókarhoz.”

Az első blokk indítása

A Paksi Atomerőmű első blokkjainak beindítása rendkívül nagy eseményt jelentett. Ez a hazai ipartörténet, az energetika új mérföldkövét képezte. Aki részt vett az erőmű építésében, az üzembe helyezésben, annak az emlékezés bizonyára megdobogtatja a szívét.

Az erőmű dolgozói összefogásban, együttműködve végezték a feladatuk. A cél közös volt! Az első blokkal indulásával az atomerőmű megkezdte működését, a hazai áramtermelést. Mindenki megtett minden tőle telhetőt, a legtöbbet! És sajátjának érezte a nagy közös munka eredményét! De..., természetesen Murphy törvénye akkor is működött!

Murphy törvénye szerint „ami elromolhat, az el is romlik”. A szállóigeként létező megfigyelést először 1952-ben említik. Állítólag Edward Murphy amerikai mérnök mondta ezt, amikor egy kísérletet előről kellett kezdeni a rosszul felszerelt mérőműszerek miatt.

Kiesett

A Paksi Atomerőmű 1. blokkjának indítása jelentős történelmi esemény volt, nagy ünnepléssel, miniszterekkel, jelentős személyiségekkel. Az első magyar atomerőmű üzembe állásánál jelen volt az akkori kormány- és pártapparátus is.

A blokkot nagy izgalommal, kellő szakmai körültekintéssel rákapcsolták a hálózatra! ... és egy perc múlva – szaknyelven szólva – kiesett!

Hát ez mi? Hol lett hiba?

A hozzáértők látták, szemtanúk voltak, de a kívülállók természetesen nem tudtak erről semmit, nem sejtették, hogy mi történt.

Még mindenki ünnepelt, nagy hangzavar, zivaj volt vezénylőben, de közben óatosan tolták kifelé az embereket a vezénylőből, nehogy észrevegyék, hogy nem megy a blokk.

Kissé aggodalmas – és emiatt feledhetetlen – pillanatok voltak ezek a szakembereknek, akik természetesen kiküszöbölték a hibát, és helyreállt a rend. A blokk megfelelően működött.

(Fotó: Paksi Atomerőmű, archívum)

Szelpné Virág Rita

10 éves a Kincskereső Gyermekkönyvtár

A városi könyvtár
munkatársai

2012 őszén a Paksi Pákolitz István Városi Könyvtár gyermekkönyvtára a Villany utcai épület földszintjéről új helyre költözött: a szomszédos épületben kapott helyet, a Dózsa György út 20. szám alatt. Az átköltözés névadással is járt, azóta Kincskereső Gyermekkönyvtárnak hívják ezt a részleget. A megnyitótünnepségre 2012. szeptember 7-én került sor városi vezetők és könyvtárosok közreműködésével, gyermekeknek szóló programokkal. Ezt követően a kis olvasók birtokba vehették a Kincskeresőt, és azóta is számos kisebb-nagyobb gyermek és kísérője lépte át a könyvtár küszöbét, hogy kölcsönözzön, játsszon, foglalkozáson vagy rendezvényen vegyen részt.

Fotókiállítás

Tíz évvel később, 2022. szeptember 10-én családi délelőttel ünnepeltük meg a 10. születésnapot. A rendezvényen köszöntőt mondott Szabó Péter, Paks polgármestere, aki többek között a 21. századi könyvtár szerepéről és jelentőségéről beszélt, majd könyvtárosok emlékeztek a Kincskereső elmúlt 10 évére. A beszédek mellett a gyermekkönyvtár lelkes ifjú olvasói,

Nyirati Emma és Schmidt Áron versmondása színesítette az ünnepi műsort.

A családokat Ökocsiga játszóházzal, kézműves-foglalkozásokkal és óriás társasjátékkal vártuk a gyermekkönyvtár előtti téren és a városi piac területén. Ugyanitt fotókiállítással is felelevenítettük az intézmény első évtizedét.

A délelőtti leginkább várt programja Gryllus Vilmos gyermekkoncertje volt, a Kossuth-díjas zenész jól ismert dalaival vidám hangulatot varázsolt a térre. A koncert a Klasszikusok Pakson – Térzene programsorozat keretében, valamint a Paksi Önkormányzat támogatásával valósulhatott meg. Ezt követően mindenki megkóstolhatta a születésnap tortát, majd kora délutánig folytatódott a játék, a közös ünneplés.

A rendezvényen több mint százan vettek részt, főként családok. A könyvtár minden munkatársa nevében köszönöm, hogy ilyen sokan eljöttek, és közösen ünnepelhettük meg a Kincskereső Gyermekkönyvtár 10. születésnapját!

Az alábbiakban a könyvtárosok beszédeit közöljük.

Az Ökocsiga játszóház kemencés udvara

Gryllus Vilmos

Szelpné Virág Rita intézményvezető-helyettes

Tisztelt Polgármester Úr, a képviselő-testület tagjai, a polgármesteri hivatal munkatársai, városi partnerintézményeink vezetői és képviselői!

Kedves velünk ünneplő gyerekek, felnőttek! Kedves vendégeink!

Köszönjük, hogy elfogadták meghívásunkat a mai napra. Születésnapot ünnepünk ma, nem személyét, hanem egy intézményét. Nem téglát, bútort vagy berendezési tárgyakat köszöntünk – habár ezek is nagyon

fontosak és szükségesek –, hanem a hozzájuk kapcsolható eseményeket, emlékeket és embereket.

Azt a folyamatot idézzük fel, amikor évtizedeken át tartó ábránd után elkezdődhetett a mellettünk levő épület kialakítása a gyermekkönyvtár céljaira. Könyvtárosok és műszaki szakemberek dolgoztak együtt, hogy a Kincskereső Gyermekkönyvtárt a mai formában láthassuk.

Emlékezünk a megnyitóünnepségre, ami szinte napra pontosan 10 évvel ezelőtt történt.

A hétköznapi izgalomra, amikor a könyvtáros nénik várták a bejövő gyerekeket kölcsönözni, játszani, beszélgetni.

Alkalom ez a mai nap, hogy felidézzük a sok-sok eseményt, ami 10 év alatt a Kincskeresőben zajlott le: a könyvtári foglalkozásokat, a saját rendezvényeket és minden más programot is, aminek az évek során helyt adtunk.

És hogy milyen a mi gyerekkönyvtárunk?

Itt minden korosztály talál kedvére való olvasmányt. A legkisebbek és az óvodások a képes- és mesekönyvek közül, az iskolások a mese- és ifjúsági regények közül válogathatnak. Számos verseskötettel és rengeteg izgalmas, érdekes ismeretterjesztő könyvvel várjuk olvasóinkat.

A szülőknek is próbálunk kedvezni a „Szülők polcára” válogatott olvasnivalókkal. A könyvtári gyűjteményt hangoskönyvek, diafilmek, CD-k, DVD-k, folyóiratok színesítik. Emellett a hozzánk betérő kis olvasókat és családjukat társasjátékok, bábok, színezők várják.

Az elmúlt 10 év során csaknem 9000 új dokumentum került be a gyermekkönyvtár gyűjteményébe. Ezt a nagy számot úgy képzelhetjük el legkönnyebben, mintha 10 éven keresztül a gyerekkönyvtár minden egyes nyitvatartási napján három új könyvet tennénk fel a polcra.

Évtizedes munkánkban az előremutató kihívások, feladatok mellett töltünk független nehézségek is jelentkeztek. A 2020-ban kezdődött járványhelyzet a könyvtár működését is jelentősen befolyásolta, nem tarthattunk gyermekrendezvényeket, foglalkozásokat, de az ablakon keresztül kiadott és visszavett könyvek segítségével kis olvasóinkat nem hagytuk olvasnivaló nélkül.

Az idei évtől térhettünk vissza a megszokott kerékvágásba: újra tarthatunk foglalkozásokat óvodásoknak és iskolásoknak, megrendezésre kerülhet a havonkénti Kakaó-, illetve Limonádé-parti az óvodás korosztálynak, az évenkénti Regélő Népmesemondó Ünnep az iskolásoknak. Helyet adhatunk a nagy népszerűségnek örvendő Ringató és Sünizene foglalkozásoknak és a Baba-mama klubnak. Újra közösen ünnepelhetjük

a jeles napokat, hívhatunk előadókat író-olvasó találkozóra, ismeretterjesztő előadásokra, részt vehetünk a városi rendezvényeken.

Jelenleg több mint ötszáz 14 éven aluli beiratkozott olvasónk van, ők az elmúlt egy évben csaknem 9500 dokumentumot kölcsönöztek ki. Ez azt jelenti, hogy egy gyermek egy év alatt átlagosan 18 könyvet kölcsönzött, nézegetett és olvasott el vagy olvastak fel neki. Amikor az országos felmérések szerint a felnőttek fele egyetlen könyvet sem olvas el egy év alatt, mi igyekszünk megtenni minden tőlünk telhetőt, hogy a gyermekek olvasási kedve töretlen maradjon, és belőlük olvasó, ezáltal a világra nyitott, értékeket őrző, kiegyensúlyozott felnőttek váljanak.

Köszönettel tartozunk mindazoknak, akik segítenek ebben a törekvésünkben:

- Fenntartónknak, Paks Város Önkormányzatának az anyagi támogatásáért, a könyvtár felé megnyilvánuló segítőkészségéért.
- A városban és környékén található oktatási intézményeknek, óvodáknak és iskoláknak, akik partnereink a közös programokban.
- A kulturális és egészségügyi intézményeknek, akikkel kölcsönösen segítjük egymás munkáját a közös cél – a kultúra, a művelődés, az ismeretterjesztés – érdekében.

– A gyermekeket könyvtárba kísérő felnőtteknek, szülőknek, nagyszülőknek, pedagógusoknak. Nagyon fontos a szerepük: nélkülük a gyermekek minden igyekezetünk ellenére sem jutnak el hozzánk.

Végül, de nem utolsósorban köszönjük a gyerekeknek, hogy szerettek a Kincskeresőbe járni. Gyertek hozzánk ezentúl is, és hívjátok el a testvéreteket, barátotokat, osztálytársatokat! Nálunk rengeteg kincset lehet

Kavicsfestő gyerekek

találni: a mese varázsát, a könyvek illatát, a tudás örömét, kikapcsolódást, feltöltődést, meghallgatást, jókedvet, játékot.

A mai napon együtt ünnepelnek velünk egykori és jelenlegi kollégáink, akiknek hivatástudata, lelkesedése, szakmai hozzáértése nélkül a városi könyvtár nem lehetne Paks egyik meghatározó kulturális intézménye.

Munkatársaink közül Lázár Ágnes 40 éven át dolgozott a könyvtárban, ebből 30 évet gyermekkönyvtárosként. Kérem, hallgassák meg az ő személyes visszaemlékezését a Kincskereső Gyermekkönyvtár indulásáról!

Lázár Ágnes nyugalmazott gyermekkönyvtáros

Jó napot kívánok a kedves vendégeknek!

Köszöntöm a gyerekeket, szülőket, egykori kollégáimat is!

Új helyszínen, komfortos környezetben várta ifjú olvasóit 2012. szeptember 7-étől a Paksi Pákolitz István Városi Könyvtár Kincskereső Gyermekkönyvtára.

Nagyon hosszú út vezetett az ünnepélyes megnyitóig. 1988-ban merült fel először egy nagyobb gyermekkönyvtár építésének gondolata. Az akkori beruházással 24 éves terv vált valóra 2012-ben.

Többször szóba került az építkezés, de valahogy mindig háttérbe szorult a megvalósítás. Egyszer csak jött a jó hír, hogy biztosan valóra válik a régi álom. A kivitelezés előtt hosszas tárgyalások kezdődtek az önkormányzat, a tervezők és a könyvtárosok között.

Számtalan feladat várt a könyvtár dolgozóira. Nagyon sok beszélgetésre, ötletelésre volt szükség, meg kellett tervezni a könyvtár belső kialakítását: a fal színétől, a bútorok kiválasztásán át az állomány praktikus elhelyezéséig. Ellátogattunk több újonnan átadott gyermekkönyvtárba tapasztalatokat szerezni. Rengeteg rajzolás, számolás után nyerte el a most is látható belső terét.

Pályázat útján kapta új nevét. Először 88 név érkezett, amelyek közül választottuk ki azt a négyet, amelyre a második fordulóban lehetett szavazni. Ezek a következők voltak: Szivárvány, Csiribiri, Kincskereső és Mosoly. A Kincskeresőre 287 szavazat érkezett. Így ez lett az új könyvtár neve.

Hatalmas változás volt az intézmény történetében a mintegy 150 négyzetméteren berendezett új gyermekrészleg. 100 négyzetméteres olva-

sóterem fogadta a látogatókat 0 évestől a kamaszokig. 18 ezer kötet, 18-féle újság, 1200 db diafilm várta az ide látogatókat.

A kicsik részére mesesarkot, a legkisebbeknek válogatóládákat helyeztünk el, hogy könnyebben megtalálják a nekik szóló képeskönyveket. A terem végébe kerültek az ifjúsági regények, valamint az ismeretterjesztő könyvek. Középen a kézikönyvek és a versek kaptak helyet.

Az új gyermekkönyvtár keddtől péntekig 8-tól 18 óráig, szombaton 8-tól délig fogadta a látogatókat.

Ekkor én voltam az egyik gyermekkönyvtáros.

Mindig alsó tagozatos tanító néni szerettem volna lenni, sohasem készültem könyvtárosnak. Mégis több mint 40 évet töltöttem el ebben a szakmában. Visszagondolva a kezdetekre, életem legjobb döntése volt.

1975. március 1-jén kerültem a könyvtárba. Felnőtt-olvasószolgálatban kezdtem, majd 1978-tól gyermekkönyvtáros lettem. Pár év után ismét a felnőttrésztlegen láttam el feladatokat. 1998 szeptemberétől a nyugdíjazásomig vezettem a gyermekkönyvtárat. A költözésig egyedül, majd az új helyen – ahol három évig dolgoztam csupán – Bodor Éva kolléganővel vártuk a látogatókat.

A 30 év alatt, amelyet gyermekkönyvtárosként töltöttem el, rengeteg programot szerveztem, ezeken alkalmanként volt, hogy több száz gyerek vett részt.

Néhány közülük:

- Könyvtári órák
- Szótárhasználati és könyvtárhasználati vetélkedők
- Szavaló- és szépkiejtési versenyek
- Regélő mesemondó versenyek
- Író-olvasó találkozók
- Rajzpályázatok
- Óvodások és iskolások hete
- Olvasást népszerűsítő pályázatok
- Sünizene

Több nagyszabású programot is rendeztünk:

- Népmese napja
- Boszorkánynapok

– Mackóhetek

– Manó olvasóklub: A legügyesebbek számára az ajándék a könyvtárban töltött éjszaka volt. Folyamatosan programokkal készültünk egészen éjfélig. Majd éjfélkor a felnőtt részleg polcai között hálósákokban aludtak. Ezt a programot közkívánatra még kétszer megismételtük.

Ahhoz, hogy ezek a rendezvények ilyen sikeresek voltak, kellett az iskolával, óvodákkal való jó együttműködés, munkakapcsolat. Mindig személyesen kerestem fel őket.

A régi sikeres programokat folytatva, de újabb és újabb ötleteken törtük a fejünket az új könyvtárban is.

Baba-mama klub, Luca-nap, farsang hete, busójárás, szombati kézműves-foglakozások (karácsony, Mikulás-nap, húsvét alkalmából), Vakációzz hősökkel! című szünidei olvasópályázat, Gárdonyi-émlékév, Janikovszky Éva- és Anne Frank-émlékiállítás.

A legsikeresebb program a Kakaó-parti ötlete volt. Egy-egy alkalommal 30-40 kisgyermek és szülő vett részt rajta. Az elsőtől kezdve nagyon közkedvelt a mai napig. Az utolsó Kakaó-partin virággal, tortával köszöntek el tőlem a gyerekek és a szülők.

Ahhoz, hogy ez a rengeteg program, rendezvény megvalósuljon, két kiváló vezető: Herczeg Ágnes és Gutai István kellett, akik az anyagi hátteret biztosították, valamint a munkatársaim, akiknek a segítségére mindig és mindenben támaszkodhattam, számíthattam.

2015 áprilisától élvezem a nyugdíjasok boldog életét.

Köszönöm, hogy beszélhettem az emlékeimről.

Paks, 2022. szeptember 10.

Horváthné Kolozsváry Ilona versei

NYUGDÍJAS ÉVEK

Azt hittem régebben, ha nyugdíjas leszek,
majd mindent a saját kedvem szerint teszek.

Megértem a kort, de az igazság más lett,
az otthonom valósággal a rabjává tett.
Csinálom folyton, amit éppen tenni kell,
pedig kedvem szerint sétálni mennék el.

Mindennap temérdek a tennivaló,
egy nagy családi ház a munkaadó.
Nem lehet megérni a munka végét,
újra kell kezdeni, mire végére érnék.

Régen másként ment a munka, az sejlik,
ennek titka a múltó éveken túl abban rejlik,
hogy az erőmből már kevesebbre telik.
A feladat hosszabb időt vesz igénybe,
a munka vontatottabban megy végbe.

Időnként közbeszól egy derékfájás,
mindig fárasztóbb a létrára mászás,
a kerti kapa nehezebbnek érződik,
a nap mindig fáradtsággal végződik.

Azt hiszem:

korunk haladtával értékelni kell már,
amit lassacskán meg tudunk tenni,
örülnünk kell, míg ketten tudunk lenni,
még nem szorulunk más támogatására,
és aggódással figyelni tudunk egymásra.

Jó lenne még néhány évet így eltölteni,
naponta erőgyűjtésként egy kicsit pihenni,
talán lesz erőnk a még ránk váró munkára,
ha rászorítjuk magunkat a lassúbb „vágásra”.

2007. május 11.

CSALÁDI TALÁLKOZÓ

Temetéskor találkozott a népes család,
mikor meghalt a minap egy régi barát.
Szomorú, de mégis öröm a családnak,
ha néha az időben egymásra találunk.
Oly gyorsan peregnek a napok, az évek,
születnek, élnek és meghalnak a népek,
agyunkban keringnek a tovafutó képek,
múló éveink vajon milyen véget is érnek.

A szülők már régen örök álmot alszanak,
nem tudják, a világ dolgai hol is tartanak.
Mennyi minden megváltozott a világon,
ha ezt láthatnák, azt hinnék, csak álom.
Rohan a nagyvilág, ki tudja hova, merre,
lehet, hogy a végzet útjait vezeti a helyre.
Meddig élünk, hol lesz utunknak vége,
ki lesz a Megmentőnek kiválasztott népe.

Tartsunk mi össze, amíg csak tehetjük,
ki tudja, melyikünket mikor temetjük,
kinek, hogy s miként alakul majd sorsa,
jut-e sok öröm vagy csak épp a morzsa.
Szeressük egymást, ahogyan csak lehet,
a család szívéből ezernyi szépet tehet.
Emelkedjünk felül holmi apróságokon,
lépjünk át az akadályt gördítő dolgokon.

Paks, 2008. március 25.

ÖTVEN EGYBEKÖTÖTT ESZTENDŐ

Fél évszázad tisztos, igazán ünneplésre méltó,
jóban, rosszban, hűségben mindig összetartó,
ezernyi öröm, s aggodás kéken hullámzó tengere,
bátran átélte történések erős szövetté szőtt színtere.

Ötven év papíron szorosan gyűrűkkel összekötve,
szép emlékek a múltból áradó folyamként vetítve,
pergő életfilmek szívben eredő őszinte áramlással,
s hitből jövő öröklét utáni vágy, boldogító varázssal.

Küszködések, tele zsákkal átélte családi örömök,
hosszú esztendőket sziklaként rögzített életkörök,
csodás évek felejthetetlen s utánozhatatlan sora,
e boldog frigy örökre köttetett, nem érhet véget soha.

2010. május 18.

ÚJULÓ ÉLET SZERETETE

Idén távol landolt tőlünk a zord zimankó,
nem tündökölt jégvirág a házak ablakán.
Már rügyeket pattogtat az igyekvő február,
s az idő szélhulláma nyaldossa a tavaszt.

A Nap sugarai pirkadatkor ébresztgetik
a szunnyadó világot, hasadozik a talaj,
erőt sugall mélyből a nagy élni akarás,
kikandikál az apró krókusz és a hóvirág,
a reggeli harmat kicsalogatja a tulipánt,
majd észrevétlen idő alatt zöldbe öltözik
a természet, és mosolyt hintve megnyitja
szívünket a megújuló élet szeretetére.

Paks, 2022. február 21.

FÉNYÜZENET

Örömet cseppentett egy napsugár
szobámba. A csillanás besurrant
az ablakon, végigfutott a szőnyegen,
a bútoron, felkúszott a falra, megállt
egy pillanatra a csendélet keretén,
majd lassan továbbbaraszolt a képen,
fókuszát középen a búsan kókadozó
bíborvörös virágra irányította, melyből
élesen kirajzolódott egy csodás szív
örömuzenetként, hogy egy pillanatnyi
ünnepérezést varázsoljon énemnek
az esemény nélküli jelenbe.

Paks, 2022. április 23.

PERZSELŐ NYÁR

Perzselő napok terhelik a létet,
Nap a kékség magasából tüzel,
a kinti létezés percekre szabott,
bentekben is szűkített a légzés.
Frontok szorongatják a szívet,
fuvallat csak kócos haját borzol,
testnek, léleknek nincs kímélet.

Túlcsordult a nyár utáni vágy,
elsokalltunk, változott az óhaj,
alig hallható torkokból a sóhaj,
jöjjön az igazi frissítő enyhülés,
de jaj, ne kártékony zuhataggal.

Paks, 2022. július 4.

Szelpné Virág Rita

Őszi-téli hangulatban

ŐSZ HAIKUK

Elmúlásod már
Köd takarja, s könnyeim
Az őszi eső.

Ledér cédaként
Díszes ruhát ölt az ősz,
Búcsút kacagva int.

Ősz fáradt keze
Delejes ecsetjével
Színorgiát fest.

ÁRVÁCSKA

Te, aki már ősszel
Megszövöd tarka szőnyeged,
Kék, sárga, lila, bordópiros,
Fehér és narancsos színben
Tartod büszkén a fejed,

Tudod-e: sötét idők jönnek,
Közeleg a tél,
Fagy keze dermeszt,
S megcibál az északi szél?

Becéző Nap lesz vágyad netovábbja,
Mert Ónos eső páncélja szorít?
Fellélegzel, ha megszán a hó és
Takarója beborít?

Csodállak, hogy nem adod fel!
Kiállsz minden szenvedést.
Napról napra, heteken, hónapokon át,
Bár nem láttál soha tavaszt,
Kikeleti csodát.

Árvácskám! Nem tudhatod:
Újból virul majd tarka szőnyeged,
Pompásabban, mint ősszel volt.
Méltán akkor vetheted
Magasra a fejed!

TÉL HAIKUK

Csikorgó, zord tél
Hóemberhalált hozó
Tavaszcól mesél.

Jégvirág kincsed
Nagyvonalún szórod szét,
Te szűkmarkú tél!

Fagyos út után
Forró teával a tél
Boldog perce vár.

VISSZATEKINTŐ

Elmúltam hatvan.
Mint harmadik gyerek születtem.
Ratkó-korszakban, de
Felcseperedtem.

Nőttem!
Négyévesen a kiságy
Rácsán a lábam kilógott,
Ekkor lett nagyágyam,
És hat évig szalmazsákos ágyban
Nagyanyám a társam.

Tízévesen lett fekhelyünk keskeny,
Nem volt mit tenni!
Külön ágyat kellett venni!
Lányoké lett a kisháló.
Nővérem, én és nagymama.

Szolgált ez, mint étkező, nappali,
Egyben tanulószoba.
Ezalatt bátyánk az ünnepi
Ebédlőt bitorolta!

Röpke nyolc év, és jött az egyetem,
Mikor kedvenc,
Első és egyetlen
Férfjemmel megismerkedtem.

Ez lett a sorsom, azóta ágyam vele osztom.
Az L-t és két X-et két év múlva írom.

Ötven éve mellettem ő szuszog.
Még, hogy szuszog?
Horkol!
De már rutinos vagyok,
Visszahorkolok!

Beregnyei Miklós

Pusztától a városrészig

Az Építő Munkás, a 26. ÁÉV dolgozóinak lapja 1973. márciusi számában Paksról jelentjük című cikkében írja: „A 6-os főközlekedési út Paks utáni szakaszán, a 115-ös kilométerkőtől balra, Csámpa-pusztá szomszédságában dolgoznak Harcos Ignác építésvezető irányításával az ácsok, kubikusok, kőművesek, készítik elő a hazai új energiabázist, az atomerőmű építését.” Az erőmű építésével kapcsolatos tudósítások gyakran írták, hogy „Csámpa-pusztá térségében” folynak a munkák. Az akkori hivatkozási pontok szerint Pakstól délre, a 6-os és a Duna közötti területen, Csámpa-pusztá szomszédságában kezdődött az építkezés.

Csámpa-pusztá beleesett az atomerőmű körüli 3 kilométeres biztonsági zónába, amely egyenlő volt a településre vonatkozó építkezési tilalommal, vagyis lassan majd elszorvad, megszűnik mint település. A településről többen beköltöztek Paksra, ám a csámpai házat és kertet megtartották, majd 1973-tól, mikor végleg beindult az építkezés, az építők közül többen bérbe vették vagy megvásárolták az üres házakat, hétvégi „nyaralónak” használva. Az ezredfordulón vetődött fel az erőmű biztonsági zónahatárának módosítási igénye, majd a paksi önkormányzat lehetővé tette a részönkormányzatok létrehozását, amelynek alakuló ülése 2003 februárjában volt. Ekkor lett a pusztából hivatalosan városrészi település, amely képviselőt választott Feil József személyében.

Feil József (Dodó) 1947. június 19-én született, az anyakönyv szerint Paks-on, valójában Csámpán, és azóta is itt él. Ő az utolsó csámpai nyolcadikos, aki a megszűnt felső-csámpai iskolába járt.

Amennyiben Csámpa múltjára vagyunk kíváncsiak, Dodótól jobb kísért nem találhatunk, ráadásul szívesen és hűen idézi fel a település múltját. Őt kerestem fel csámpai otthonában, és idéztük fel a múltat.

– *Dodó! Milyen korai emlékeid vannak a családról?*

– Hárman voltunk testvérek, a bátyám már sajnos meghalt, én középső gyerek vagyok, hiszen van egy húgom. A háború után, amikor édes-

Feil Dodó verseskönyvével

apám hazakerült, nagyon kemény világba érkezett, a család keményen küzdött a megélhetéséért. A háború alatt a földek nem lettek művelve, mindent életképpé kellett tenni, hiszen a mezőgazdaságból élt a család. A papa látta, hogy egyre nehezebbek a körülmények, berobbant a Rákosi-rendszer, ezért édesapám elment a Biritói Állami Gazdaságba dolgozni, és onnan ment nyugdíjba. Iskolai tanulmányaimat a felső-csámpai iskolában jártam végig, úgy hogy mi voltunk az utolsó nyolcadikosok abban az iskolában, utána a felső tagozatosok már Paksra jártak. Általános iskola után Biritóra kerültem géplakatos szakmunkás tanulónak, ott is végeztem, és ott is maradtam dolgozni.

– Két iskoláról tudok, az egyik az 1906-ban, a másik 1953-ban nyílt meg.

– Én úgy tudom, hogy 1912-ben nyílt meg a felső-csámpai iskola, az első tanévben 112 gyerekkel

indult. Az én időmben összevont tanítási rendszer volt, az alsó tagozat 1–4. osztályos volt, a felső pedig 5–8. osztály. Délelőtt és délután is volt tanítás, folyamatosak voltak a csendes és hangos órák. Ezt úgy kell elképzelni, hogy például ha az első osztályosoknak hangos órájuk volt, akkor a többieknek csendes óra volt, és a kapott feladatokon dolgoztak. A hangos órán magyaráztak, feleltettek, számon kértek. Abban az időben nagyon komolyan vették az úgynevezett tollbamondást. Diktált a tanító, és azt a tempót kellett felvenni, és leírni, amit mondott. Általában be is kérték az írásokat, értékelték az írás szépségét és helyességét, vagy nem hagyott-e ki valamit a gyerek. Az akkori tanítók komoly szigorral fogták a gyerekeket, a náspángolás bizony előkerült, mert így lehetett fegyelmet tartani.

– Szerettél iskolába járni?

– Megmondom őszintén, hogy nem nagyon, voltak tantárgyak, amelyeket szerettem. Viszont ha az ablak alatti fűzfán éppen a vadgalambok turbékolnak, akkor azok könnyen elterelték a figyelmemet. Sohasem buktam meg, erre a szüleim is odafigyeltek.

– Milyenek voltak az iskolai szünetek?

– Az iskolában kétóránként volt tíz perc szünet, és úgy tíz óra tájban egy hosszabb tízórás szünet. A nyári szünetek már egész kicsi gyerekként is komoly munkával teltek. A szülők a szőlőben vagy a földeken, kötözés, hurulás, gyomlálás, stuccolás. Mi, gyerekek otthon a jószágokra ügyelünk, legyen tiszta ivóvizük, hiszen sorba jöttek a jószágok, a kiskacsa, kis-

csibe, kisliba, kismalac, és ezeket mind el kellett látni. Zöld levelet szedni, vágni, és korpával összekeverni, megetetni őket. A jószág szabadon kószált, nem voltak becsukva, egész nap szemmel kellett tartani őket. Például a disznók esetében, ha érett az eper, ráztuk az epret a jószágna, és könnyen ott tudtuk tartani a disznókat. De a kacsákat nem lehetett odaengedni, mert úgy tíz szemtől berúgtak, összeestek, elájultak. Ezeket a feladatokat napi szinten kellett ellátni, hogyha eljátszottuk az időt, akkor komoly következményei voltak a szülők részéről. Úgy tízéves koromban már el kellett menjek a Mamával hurolni, és ugyanazon tempóval kellett haladnom, mint ő, és közben beszélgettünk. Voltak időszakok, amikor a tanácsi területen is megjelent a szegénység, és bizony előfordult, hogy vittük a két-két kugli tűzifát, hátunkon a táska és a fa, elöl a nyakunkban a szatyorban lévő tűzóraival. Természetesen ismertük és átértük az alkalmankénti szénszünetet is.

– *A nyolcadik osztály végén voltak vizsgák?*

– Inkább úgy mondanám, hogy segítő lehetőséget adtak azoknak a tanulóknak, akik esetleg bukásra álltak, vagy jobb teljesítésük volt, de kettesre jött ki az átlag, akkor volt egy könnyített vizsga. Volt benne írásbeli, szóbeli, a tanítók inkább azon voltak, hogy kiemeljék abból a nehezebb helyzetből az iskolásokat. Abban az időben is voltak jó tanulók, úgy, mint most. Én meg úgy éreztem, hogy voltak esetek, amik nekem egyáltalán nem tetszettek, hogy a tanító néninél bizony voltak kedvezményezettek. Azt gondolom, ilyenek ma is vannak, és ezt kivételezésnek tartottam. Egyébként elég csintalan gyerek voltam, még az inas időkben is, szerettem rosszalkodni. Nem voltak ezek súlyos dolgok, csak hát, ha történt valami, akkor a Dodónak a neve mindig előkerült.

– *Hogyan nézett ki a vidék? Sok szőlő és gyümölcsös volt?*

– A paraszti világ idejében, még jól emlékszem, mondhatom azt, hogy talán már csak én vagyok Csámpán, aki még emlékszik arra, hogy melyik paksi polgárnak hol volt a földje, melyik dűlőben. Aztán jött a tszesítés, és az egy egész más tájat formált a pusztából. Az előbb említett gyermeklétszám miatt talán 120 család lakhatott Csámpán, és ez kitette az 500 főt. Volt olyan család, ahol 13 gyerek volt. Általában háromgyermekes családok voltak, néhány kétgyermekes, egygyermekes családra nem emlékszem. Ezek a családok mezőgazdasági munkából éltek javarészt, néhányan az állami gazdaságban dolgoztak. Volt olyan, aki a betegsége miatt nem tudta a paraszti munkát végezni, az elment az állami gazdaságba, lett éjjeliőr, takarmánykiosztó. Vagyis az emberek igyekeztek életben maradni, a nehézségeket áthidalni.

Még gyerekkoromban történt, amikor jött az úgynevezett tagosítás, a tsz megalakulásával a tagokat bekényszerítették földdel, szekérrel együtt.

Ettől nagyon menekültek a helybéliek. Két családról tudok, akik önként bementek, és aláírták a belépési nyilatkozatot. Aztán ezek az emberek úgy kezdtek beszélni a többieknek, hogy nagyon jó lesz a közösben. Csak az emberek ezt nem tudták elképzelni. Az a hit, hogy a földből fogunk megélni, ha jól dolgozunk, az időjárás is kedvező, akkor megélünk, nos, ez a hit veszett el a tagosításnál. A családok úgy gondolkodtak, hogy amikor már megvolt a gyereklétszám, akkor egy-egy kisebb földet vettek, hogy minden gyereknek jusson föld, ha ki is esik a munkából, azért a megélhetés biztosítva legyen. A paraszt ember 40-45 éves korára meg is öregedett, és átadta a gyerekeknek a földművelési feladatokat, nagyon sok család együtt is maradt, és a papa vigyázott a gyerekekre, és a jószágok körül forgolódott, dirigálta a feladatokat. A mama a konyhában tevékenykedett, főzött, takarított, és besegített a kerti munkákba. Ez a parasztvilág, ahogy jött a tagosítás, széthullott, megszűnt, Csámpán mindenki belépet a közösbe.

A Rákosi-rendszerben emlékszem egy döbbenetes esetre, amikor Kindli Pál nagygazdát kulákká nyilvánították, és internálták. Ő Csámpán a legjobb gazdálkodó volt, komoly jószágállománya volt, vetőgépe, nagyon jó igavonó állatai. A falun és a pusztán nagyon fontos volt, hogy legyen ilyen gazda, mert sok család nem boldogult a földjén, nem volt fejőstehene, igavonó állata, viszont a nagygazdánál tavasztól ősziig napszámosként dolgozhatott a mindennapi kenyéréért. Mikor Kindli Pál hazakerült, nagyon rossz fizikai állapotban, nehezen vállalta a tsz-esítést, de mégis belépett. Ő vitte a közösbe a legnagyobb vagyont, ezért csak azt kérte, hogy a fia kerüljön valamilyen vezetői posztra, így lett Kindli Gyula a brigádvezető.

– *Tudsz bővebb információt Kindli Pálról?*

– Kindli Pál az Acsádi családba nőült, Acsádi Máriát vette feleségül. Az Acsádi család már az 1800-as években Csámpán élt, nagyon szorgos paraszt emberek voltak. Acsádi József és Veller Katalin házasságából született Mancsi néni. Veller Katalin életútja elég érdekes, mert ő az Acsádi családhoz járt napszámba. Látták, hogy milyen szorgalmasan dolgozik, és Acsádi József feleségül vette. Veller Katalin 89 éves korában halt meg, 1892-ben született, és 1981 februárjában halt meg. Amikor Kindli Pál bácsi benőült a családba, akkor már Kati néni irányította a gazdaságot. Az erőt Pali bácsi képviselte, a szellemi irányítást Kati néni vállalta fel, és igen ügyesen csinálta, mert szépen gyarapodtak. Azt is hallottam, hogy abban az időben bátran vállalkozott, a pénzügyi gondolkodása haladó volt. Bátran vett fel hitelt a banktól, ha olyan földterület volt eladó, amely szélvédett helyen feküdt, és a föld is jó volt. Ilyen gondolkodás mellett gyarapodott a birtok.

Tenczingerék az első világháború kitörése előtt, illetve annak bonyodalmai révén egy angol bank hálójába kerültek, mert a bank kedvezményes támogatásban részesítette azokat, akik modernizálni, gépesíteni szereték volna a gazdaságukat. Ez a család egy nagyobb összeget fektetett a gazdaságukba, gépeket vettek, építkeztek, ám jött két nagyon aszályos év és egy jégverés, és nem lett annyi jövedelmük, hogy fizetni tudták volna a cselédséget és a törlesztés részleteit. Ezért árverésre került az egész birtok. Még az én nagyapám is – dédnagyapám – licittel jutott ahhoz a területhez, amelyen a szülői ház még mindig meg is van. A Tenczinger középirtokos telepén volt egy kis kúria, még mindig megvan, tiszta téglapépület. Volt ott lovarda, marháknak és disznóknak ólak, cselédházak, a mi házunk is cselédház volt, három cselédcsalád lakott ott. Aztán volt az intézőnek is lakása egy nagy hosszú épületben, amelynek az alsó része még megvan. Az elejében lakott az intéző és a lovász, és két lakható rész zárta a hosszú épületet. Utólag épült mellé egy épület, amikor már tudtak cséplőgépet és gőzgépet venni, itt helyezték el, a gép még megvan, szépen felújították. Egyébként a bátyáméké volt az a ház. Úgy hallottam a szüleimtől, hogy 1924-ben Tenczingerék kivándoroltak Amerikába.

– *Milyen emlékeid vannak az állami gazdaságban töltött évekről?*

–A szakemberek nem voltak túlságosan képzettek, sokan úgy álltak be például a műhelybe, hogy nem volt szakmunkásképztségük. Ez jellemző volt a villanyszerelőkre, esztergályosokra, még a kovácsokra és bognárookra is. De voltak nagyon ügyes kezű szerelők, akik megtanítottak bennünket szerelni, fúrni, hegeszteni, hiszen mindennel kellett foglalkoznunk. A fizetség úgy volt, hogy kaptuk az ösztöndíjat, egy darabig mindenki egyformán, aztán megjelentek a különbségek, annak függvényében, ki hogyan teljesített. Nagyon sokat sportoltunk, közös önkéntes tűzoltócsapatunk volt, sok szép sikert értünk el a különböző versenyeken. Külön vidámságot jelentett számunkra, hogy volt egy bokszer motoros fecskendőnk, amelyet időre kellett oltásra kész állapotba hozni. Emlékszem, egyszer Bölcskén lettünk első helyezettek, mert 47 másodperc alatt üzemkész állapotra szereltük. Az idő múlásával, a vizsgák után kikerültünk az inaskorból, és az első béreket is a vizsgaeredmények figyelembevételével állapították meg.

– *Hol volt a szakmunkásképző iskolátok?*

– Pakson volt, a Kossuth Lajos utcában, ahol most általános iskola működik. Molnár József volt az iskola igazgatója, és Kiss Lajos bácsi volt a szakmai tanárunk. Kedden és szerdán voltak az elméleti oktatások, amelyek közül az egyik nap a választott szakmai oktatás volt. A szakma kiváló mestere versenyen elindultam, igaz csak 6. lettem, de ez a verseny fel-

készített a szakmunkásvizsgára is, nem kellett külön tanulnom az eredményes vizsgához.

Vizsgák után ottmaradtam az állami gazdaságban, és a vizsgák utáni nyári szünetben már dolgoztam a 6-os főút mellett épülő borpince építésén, amelyet 1962-ben építettek. Mára az épületet lebontották, csak a pincerész maradt meg. Egyébként mint tanonc, nyári szünetekben mindig dolgoztam, főleg az aratás idején a gépek körül forgolódtam. Vízhordó voltam, hiszen a gépek hűtővíze gyakran felforrt, ám segédkeztem a zsírozásoknál, tankolásnál, hűtők tisztításánál. Aztán a Papa mellé ültem, és menet közben hallgattam a magyarázatait. A többiek mondták, hogy na, Feri bácsi magyaráz Dodónak, mert odahallatszottak a hangos szavak.

Amikor felszabadultam, még nem voltam 18 éves, de kaptam egy SZK-4-es kombájnt, és évekig részt vettem minden aratásban. Az állami gazdaságban 1970-ig voltam, 1969. április 5-én kötöttem házasságot Nyesev Máriával, és 1970-ben megszületett az első leánygyermekünk. Egyszer azt mondja a feleségem, hogy amennyit keresek, abból nem lehet megélni, nem lehetne magasabb órabért kérni. Várjál, lesz órabéremelés, ám ebből engem kihagytak. Kérdeztem a főnököket, hogy miért. Azt mondták, hogy te egy rangos családba kerültél, nem vagy annyira rászorulva, mint mások. Ez a megkülönböztetés nagyon sértett, mert valójában nem is volt igaz. Amikor a Nyesev családba kerültem, olyan házban laktam, amely félig volt kész.

Felmentem a főnökségre, ahol próbáltak lebeszélni a távozásról, mondván, majd jóváteszik a mulasztásukat. Erre azt feleltem, hogy a távozásomnak már lelki feszülései vannak, és még aznap elmentem a konzervgyárba, ahol a Dunamenti Szövetkezet műhelyvezetőjével futottam össze. Kérdezte, mit keresek ott. Mondtam, hogy ide jövök dolgozni. Nem a te világod ez, gyere el a tsz-be. A gazdaságban 7,50 volt az órabérem, a konzervgyárban ígértek 9 forintot, mire a Jani bácsi azt mondta, hogy még nem beszélt az ő főnökével, de látatlanban ígér 10 forintot. Így lett a 7,50-es órabéremből 10 forintos, ráadásul kaptam egyhektárnyi háztájit, illetve először csak félhektárnyit, mert nem voltam még tsz-tag. A tsz-ben 22 évet húztam le. Az állami gazdasági aratóidőm és a tsz-es aratóidőm 16 évet tesz ki. Édesapám 28 évig aratott, ezenkívül több más feladatot is magas szinten teljesített, és nagyon jól tudott vigyázni a gépre, érezte a gép minden rezdülését. Édesapámat magas munkabírási teljesítménye mellett érdekelte a környezetében élő emberek helyzete, gondja, és azért, hogy segíthessen, komoly feladatot vállalt azzal, hogy tanácsstag lett, bekerült a paksi nagyközségi tanácsba, a csámpai kerületet képviselte. Bár a külső részre nagyon szerényen csordogált a pénz, minden lehetőséget megragadott, hogy segítsen a rászoruló-

kon. Mivel Csámpán nem volt villanyhálózat, szorgalmazta és elindította Csámpa bekapcsolását a villamos hálózatba. Az az érdekes helyzet állt elő, hogy a közbeni választáson félreállt, és Kajári Feri bácsi lett a képviselő. Egyébként 1964-ben még nem volt villany, 1965-ben azt ígérték, ha Dunaszentgyörgyre bevezették, akkor következik Csámpa. Aztán 1967. november 11-én ünnepélyes villanyavatás volt Csámpán, még a megyei lap is címlapon hozta a nagy eseményt. A következő választáson ismét képviselő lett a Papa, igen hosszú ideig.

Akármilyen rendszer van, az emberek esznek, nekik élelmet kell előállítani, és aki ebben a munkában élen járt, azt mindig elismerték. Aztán jöttek a szövetkezetek megszűnései, kiválások, én ott akartam maradni, mert a munkabeosztásom – mint a szervizrészleg csoportvezetője – igen kedvező volt. Délutánra mentem a műhelybe, délelőtt a kis kertészetünkben tevékenykedtem. Ez a munkarend szépen össze volt rakva, jól működött. Ám a felbomlások következtében a műhelyt nem tartották meg, eljöttem a tsz-ből, elhoztam az üzletrészemet is.

– Hogyan alakult a tsz-ből történő kiválásod után a helyzeted?

– A tsz-ek megszüntetésekor megállapították a vagyon értékét, amelyet lebontottak egészen a tagok szintjére. Figyelembe vették, hogy ki hány évet dolgozott, milyen beosztásban, és a teljesítmény arányában állapították meg az egyén üzletrészét. Volt, aki ott maradt az üzletrészával együtt, volt, aki kikérte az üzletrészét, köztük én is, és kiléptem a szövetkezetből. Azok a tagok, akik annak idején földet vittek be, azok kárpótlási jegyet kaptak. Voltak, akik úgy terveztek, hogy visszakapják a földjüket, majd kivesszük az üzletrészüket, és így kezdik meg az önálló gazdálkodást. Itt volt egy nagy bizonytalanság, mert a kormány nem tájékoztatta rendszeresen a tagságot a kialakult helyzetről. A kárpótlási jegyekkel megkezdődtek az ügyeskedések, és mire a tagság észbe kapott, a nagy pénzűek és seftelők már felvásárolták a kárpótlási jegyeket, becsapták az embereket. Egy kárpótlási jegynek ezer forint volt az értéke, és a licit úgy zajlott, hogy az adott földrészre licitálva, aki a legtöbbet ígérte, azé lett a terület. Ha nem volt jelentkező, akkor lefelé is lehetett licitálni, különösen akkor, amikor gyengébb minőségű föld képezte a licit tárgyát. Végül is a család a volt 20 hektárjához még 20 hektárt licitált, így lett 40 hektáros a gazdaságunk.

Az üzletrészem alapján kértem 1000 mázsa marhatrágyát, hiszen a kertészetünk már üzemelt, és kihoztam egy MTZ traktort, valamint hat vemhes anyadisznót. Ezzel indítottam a gazdaságot.

Ezt a mostani házat megvettük, és mindig raktunk hozzá egy kicsit. Magánzóként folytattam, közben édesapámék is kiöregedtek, és az ő területüket is átadták nekünk. Fóliasátrakat építettünk, olyan mennyiségű

zöldségeket termeltünk, amelyből már meg lehetett élni. Kezdetben eléggé nehézkesen, hiszen minden nagyban függött az időjárástól. A körülmények egyre nehezebbé tették a gazdálkodást, viszont a nagyobb gazdaságok jobb helyzetben voltak. Nekem napszámost kellett fogadnom, és annak bére csökkentette az én hasznomat. Különösen kukorikapáláskor voltam rászorulva a napszámos munkára. Általában Paksról hoztam ki idősebb néniket, ők kapáltak, és ha a gyomirtás nem volt sikeres, akkor ők gazoltak a földön. A kertészkedést is folytattuk, kezdetben a paksi piacon értékesítettük a zöldségféléket, majd vettünk egy Zsigulit, és ezzel már a szekszárdi piacra jártunk, ahol bérletes helyünk volt.

Egy időben Bulgáriából Csámpára települt egy család, és ezek a bulgár kertészek a zöldségtermesztésben hatalmas tudást hoztak, amelynek hatására lépést váltott az itteni parasztság is. Lemásolták, hogyan és miként gazdálkodnak, öntözőrendszereket alakítottak ki. Még mindig van olyan leszármazottja ennek a bulgár Nyesev családnak, akik napjainkban is kertészkednek. Az én feleségem is ehhez a Nyesev családhoz tartozott. (Folytatjuk)

A bulgár család útlevele

A bulgár család útlevele

TEFU-sofőrök a madocsai vagy bogyiszlói
árvízi mentésen

Nyesev Illés és Sáfrány Mária a kertészetükben, karfiolok között

A Hanol házaspár

Nyesev István
tehergépkocsi-vezető

A Nyesev család az aranylakodalmi ünnepen (Györki Júlia, Nyesev Demeter, 1968)

A felső-csámpai iskolások

Árvíz Madocsán vagy Bogyiszlón

Csámpai kronológia

1953. 12. 12. 291. sz. címlap: December 8-án Csámpa-pusztán új iskolát adtak át, amely egytantermes, és 24 tanuló befogadására alkalmas. 75 000 Ft-ba került. (Tolnai Napló)

1955. 11. 24. 275. sz. 3. p.: Ketten a hétköznapiak hősei közül c. (Tolnai Napló)

1956. 05. 27. 124. sz. 5. p.: Paksi gazdák a mezőgazdaság fejlesztéséért c. – Feil Ferenc 12 holdas egyéni gazda, a termelési bizottság elnöke, Ledneczky József 8 holdas dolgozó paraszt és többen mások javasolták, hogy a Vörös malom, a Vizes-dűlő, Cseresznyés és Csámpa-pusztá határában lévő mintegy 300-400 hold erősen vízenyős területéről engedjék le a vizet. Kb. 10-12 évvel ezelőtt ezek a területek művelhető szántóföldek voltak. A kanális tisztításával nem törődtek azelőtt sem, de a felszabadulás után sem. Az eliszaposodott kanálist, csatornákat, árkokat újra és rendszeresen tisztítják. (Tolnai Napló)

1957. 02. 17. 41. sz. címlap: Megindult az élet a paksi szőlőkben...? (Tolna Megyei Népújság – TMN)

1957. 03. 13. 61. sz. címlap: Fotó a szőlészetről (TMN)

1957. 04. 25. 96. sz. címlap: Tizenkétszeres tolvajokat fogtak Csámpa-pusztán. (TMN)

1957. 07. 06. 157. sz. 3. p.: Papp János csámpa-pusztai lakos fészere leégett. (TMN)

1957. 10. 25. 251. sz. 5. p.: Bernáth István mint volt vöröskatona – 1918-ban – megkerült. (TMN)

1958. 01. 18. 15. sz. 3. p.: Hogyan lehetne...? TBC (TMN)

1958. 09. 20. 222. sz. 4. p.: Kajári János háza eladó. Csámpa-puszta 37. (TMN)

1959. 04. 30. 100. sz. 3. p.: Illegális emlék... Racsmány Dezsőnek Csámpán volt egy kis üzlete. (TMN)

1959. 06. 11. 135. sz. címlap: Pataki György bűvész Csámpánál autóbalesetet szenvedett (TMN)

1959. 07. 19. 168. sz. 5. p.: Szüretelik a Kanacsi ÁG 32 holdas barackosát Csámpán (TMN)

1960. 07. 03. 156. sz. címlap: A csámpai úttörők az ordasi szigetnél táboroznak, kirándulnak (TMN)

1960. 09. 21. 223. sz. 6. p.: Révész Ferenc Csámpa 49. szám alatti lakos házat venne Szekszárdon (TMN)

1961. 02. 11. 36. sz. címlap: Közlekedés: Veszélyes a 6-os út Csámpa térségében, a 115–118-as kilométereknél (TMN)

1961. 04. 28. 99. sz. 3. p.: Fejlődik a kultúrcsoport Alsó- és Felső-Csámpán (TMN)

1961. 07. 12. 162. sz. 6. p.: Sáfrány Laci vadkacsái (TMN)

1961. 10. 03. 233. sz. 5. p.: Másodszor virágzik az akácfa Paczolai József udvarán

1962. 04. 14. 87. sz. címlap: Fotó az 58 holdas barackosról (TMN)

1962. 08. 10. 186. sz. 3. p.: Homokba fulladt milliók (TMN)

1962. 08. 19. 194. sz. 4. p.: Édenkert a homokon (TMN)

1963. 02. 19. 41. sz. 7. p.: Kajári Imrénél – Csámpa 98. – fűrészelő eladó (TMN)

1963. 03. 26. 71. sz. 8. p.: Fotó: vetik a borsót (TMN)

1963. 04. 07. 81. sz. 10. p.: Fotó: Csámpánál tisztítják a faddi főcsatorna csámpai szakaszát

1963. 04. 09. 82. sz. 8. p.: Autóstopp nélkül c. Nagy Magdolna Csámpa-puszta egyetlen pedagógusa (TMN)

(Folytatjuk)

Prancz Zoltán

Sipos László József mérnök állami kitüntetése

2022. február végén nyugdíjba vonult atomerőműves kollgánk állami elismerésben részesült. 2022. augusztus 22-én. Novák Katalin megbízása alapján a Pesti Vigadó épületében prof. dr. Palkovics László technológiai és ipari miniszter a következő méltatás mellett adta át a kitüntetést:

„Sipos László József villamosmérnök, minőségügyi szakmérnök, az MVM Paksi Atomerőmű Zrt. nyugalmazott minőségbiztosítási vezető mérnöke, a Tolna Megyei Mérnöki Kamara alapító alelnöke, több évtizedes magas színvonalú szakmai munkája, különösen a nukleáris szakértők minősítése és a mérnöki hivatásrendi kamarai rendszer kiépítése érdekében végzett tevékenysége elismeréseként

Magyar Ezüst Érdemkereszt kitüntetésben részesült.”

A Magyar Ezüst Érdemkereszt a független és demokratikus Magyarország érdekeinek elősegítése, valamint támogatása körül kimagasló érdemeket szerzett magyar és külföldi állampolgároknak adományozható. A feladatköre alapján illetékes miniszter előterjesztésére a köztársasági elnök adományozza a Magyar Köztársaság kitüntetéseiéről szóló 1991. évi XXXI. törvény rendelkezései szerint. Ezen állami kitüntetés a nemzet szolgálatában, az ország fejlődésének elősegítésében, a haza érdekeinek előmozdításában és az egyetemes emberi értékek gyarapításában végzett kimagasló, példamutató tevékenység elismeréseként szolgál.

*Sipos László József
miniszteri kitüntetése
(2022. 08. 22.)*

Sipos László József egykori munkatársunk közép- és felsőfokú tanulmányai után szülővárosában, Bábolnán dolgozott, ahol megismerkedett a tervezési, üzembehelyezési és karbantartási feladatokkal is. 1983 közepétől a Paksi Atomerőmű Vállalat betanuló hírközlési blokkügyeleteseként a 2. blokki híradástechnikai rendszerek beüzemelését végezte. 1985. január 1-től megbízást kapott Pónya József vezérigazgatótól a Hírközlési Osztály megszervezésére és irányítására. 1985–92 között több jelentős szakterületi tervezésben, biztonság növelő fejlesztésben vett részt.

1993 elején Vincze Pál osztályvezető révén a nemcsak műszaki, hanem társadalomtudományi ismereteket is alkalmazó területre, a Minőség-biztosítási Osztályra vezetett az útja. Mivel személyzetünk felkészítése nélkülözhetetlen része biztonsági kultúránk fejlesztésének, így a kezdetektől fogva részt vett a személyzet kiképzésében és szinten tartó oktatásában is.

Kollegánk több mint húsz évig végzett szervező munkát a hazai köztisztviselői mérnöki kamarai rendszer kiépítése és fejlesztése érdekében. Induláskor az 1996-ban alakult Tolna Megyei Mérnöki Kamara alelnökké, majd az országos küldöttek 1997 januárjában a Magyar Mérnöki Kamara elnökségének tagjává választották, e két feladatkört több cikluson (5×4 éven) keresztül a tagság elégedettsége mellett ellátta.

A személyzet megfelelőségértékelésben szerzett erőműves és mérnök-kamarai tapasztalatai alapján az Országos Atomenergia Hivatal (OAH) és a Magyar Mérnöki Kamara (MMK) vezetői 2011-ben felkérték a mérnök-kamarához rendelt, az atomenergia alkalmazása körében eljáró műszaki szakértőket minősítő bizottsági munkára. E tevékenységet az OAH- és MMK-vezetők megelégedése mellett több négyéves cikluson keresztül, és még jelenleg is végzi.

Több mint kétszáz előadás, több oktatási jegyzet és háromezer szakcikk fémjelzi a publikációs tevékenységét, amelyet – a Paksi Atomerőmű Heti Hírlevél, az MMK Mérnök Újság és a Paksi Tükör főszerkesztőinek megbízásai alapján – jelenleg is folytat.

Paksi kollégánk állami kitüntetéséhez ezúton gratulálunk!

MAGYARORSZÁG KÖZTÁRSASÁGI ELNÖKE

SIPOS LÁSZLÓ JÓZSEF

villamosmérnök, minőségügyi szakmérnök,
az MVM Paksi Atomerőmű Zrt. nyugalmazott
minőségbiztosítási vezető mérnöke,
a Tolna Megyei Mérnöki Kamara alapító alelnöke

részt

több évtizedes magas színvonalú szakmai munkája,
különösen a nukleáris szakértők minősítése
és a mérnöki hivatásrendi kamarai rendszer kiépítése
érdekében végzett tevékenysége elismeréseként

a MAGYAR EZÜST ÉRDEMKERESZT

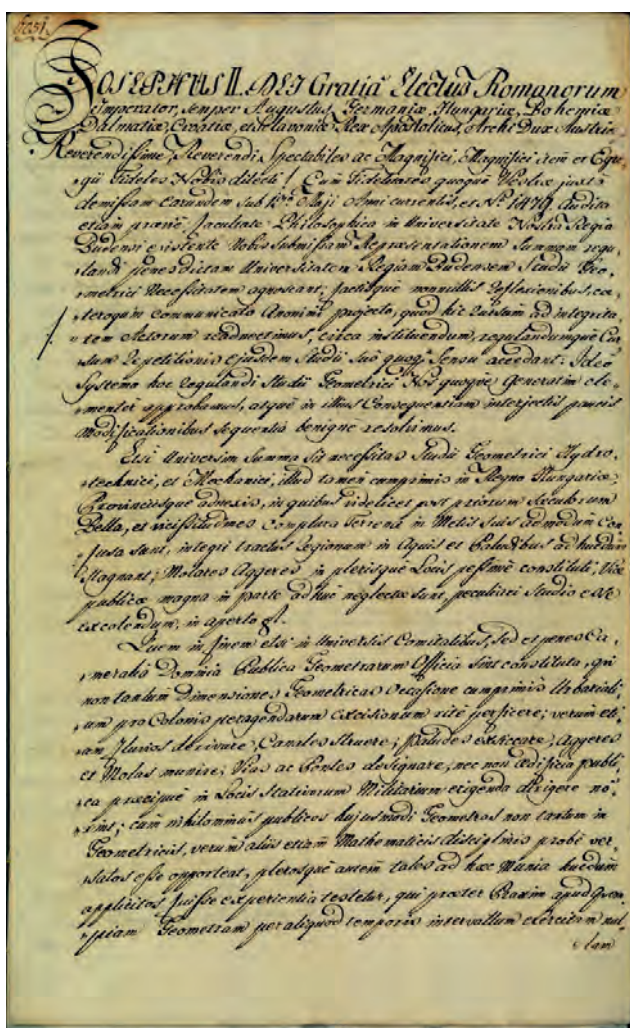
KITÜNTETÉST ADOMÁNYOZOM.

Kelt Budapesten, 2022. évi augusztus hó 8. napján

Novács Károly

Sipos László József

240 éves a BME és a magyar mérnökképzés

A magyar mérnökképzés, így a mai Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem (BME) története a XVIII. századba nyúlik vissza, amikor már szükség volt mérnökökre a kormány gazdaságpolitikájában fontos szerepet játszó országos földfelmérési munkálatokhoz, illetve a közutak rossz állapotának, a folyók szabályozatlanságának megszüntetéséhez, valamint a hatalmas méretű mocsarak lecsapolásához egyaránt. 1782. augusztus 30-án létrejött Institutum Geometrico-Hydrotechnicum volt az első polgári mérnökképző intézet Európában, amelyben egyetemi szervezetben oktatták a műszaki tudományokat. Ezt megelőzően 1782. augusztus 2-án II. József írta alá a mérnökképző intézet alapítólevelét, amely nem sokkal később, augusztus 30-án jelent meg.

E rendelet az intézetet az állami mérnöki állások betöltésére egyedül képesítő „mérnöki oklevelek” adományozásának jogával ruházta fel. A BME jogelőd intézménye az 1777-ben Nagyszombatról Budára áthelyezett Tudományegyetem Bölcsészeti Kar kebelében 1782. szeptember 19-én Pesten nyílt meg. Itt elsősorban földmérő, vízszá-

bályozó, térképíró és ármentesítő mérnököket képeztek, s az ez irányú képzés 12 évvel előzte meg az 1794-ben alapított párizsi École Polytechnique-t.

1782. szeptember 19. az immáron 240 éves BME Építőmérnöki Kar születésnapja. Itt szerzett diplomát Zielinski Szilárd, az első magyar műszaki

doktor, a vasbetonépítés úttörője, a Budapesti Mérnöki Kamara első elnöke, akinek legismertebb munkája a Margit-szigeti víztorony, és hidak tervezésében is közreműködött. Itt diplomázott és tanított Jáky József, a Ferihegyi repülőtér alapozásának tervezője, Európa első talajmechanikai laboratóriumának megszervezője, Mistéth Endre, aki a negyvenes években az akkori Európa legnagyobb nyílású hídját tervezte, valamint Széchy Pállal, Michailich Győzővel, Oltay Károllyal és Jáky Józseffel részt vett a főváros második világháború utáni újjáépítésében. Itt végzett Pécsi Eszter, az első magyar mérnöknő, és Tarics Sándor, akinek földrengésálló szerkezetek építésére kidolgozott újítását világszerte alkalmazzák. Az építőmérnök a kulturált életkörülményeinkért dolgozik. Az egészséges ivóvíz biztosításához, a környezetbarát szennyvíztisztításhoz vagy éppen a lakhatáshoz, ipari termeléshez szükséges építmények, valamint a hidak, utak, vasutak tervezése, kivitelezése és fenntartása az építőmérnök feladata. A precíz mérnöki létesítményeink hozzájárulnak az árvizek, földcsuszamlások és más természeti veszélyek kockázatának csökkentéséhez. A geoinformatikus építőmérnökök ma már műholdakkal és drónokkal térképezik környezetünket, hogy térinformatikai rendszerekkel segítsék a tervezőmérnököket és a döntéshozókat. Magyarországon elsőként itt lehet építményinformatika szakon tanulni. Hallgatók a kar minden szakterületén elsajátíthatják az épített környezettel kapcsolatos kihívások digitális újításokra építő módszertanait is.

Az egyetem neve 2000. január 1-jétől Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem. A Műegyetemet ma a nemzetközi rangsorokban az első számú magyar műszaki képzőhelyként jegyzik, globálisan a világ egyetemeinek első 2–5%-ában foglal helyet, ugyanakkor a tudományterületi és szakterületi rangsorokban több képzése is a legjobb 1%-ában van, és minden 8. hallgató más országból érkezik, hogy a Műegyetemen szerezhessen mérnöki, gazdasági vagy természettudományos diplomát. Az idén szeptemberben induló képzésekre a BME-re összesen 10 879-en jelentkeztek, ez az országos jelentkezői létszám mintegy 10%-a. Az egyetem nyolc karán mintegy 1200 oktató dolgozik 1100 munkatárs közreműködésével 5000 tantárgyon és 10 000 kurzuson minden félévben, hogy több mint 20 000 hallgatót készítsen fel a jövő kihívásaira. A BME „Az elemi részecskéktől a világűrre” címmel kiállításon mutatja be történetét és eredményeit a BME központi épületében található látogatóközpontban. A tárlat térítésmentesen látogatható minden hétköznapi.

Sipos László József

100 éve született Csikós Béla mérnök (1922–1994)

Jászárokszálláson, 1922. augusztus 4-én született Csikós Béla gépészmérnök. A Ganz Villamossági Művekben 1948–1952 között mint villamos távvezeték és erőműtervező mérnök, kisméghéztartási osztályvezető és műszaki fejlesztési főosztályvezető-helyettes dolgozott. 1952–1955 között az Országos Villamostávvezeték Vállalat (OVIT) beruházási osztályvezetője és főmechanikusa volt. 1955–1961 között a Magyar Villamos Művek Tröszt (MVMT) Villamos Osztályát vezette. Irányításával épült a hazai és nemzetközi kooperációs 220 kV-os, 400 kV-os és 750 kV-os nagyfeszültségű hálózat, 350 km hosszúságú távvezeték és harminc transzformátorállomás. Csikós Béla fejlesztette a nagyfeszültségű távvezeték és állomások szerkezetét, gazdaságos méretezésének elveit, építésének és üzemének eszközeit és technológiáját. Hetven fajta kisméghéztartási nagyszerszám tervezője és szerkesztője volt. Fejlesztette a nagy transzformátorok gazdaságos méretezésének és üzemének, az olaj és papírszigetelés megóvásának és javításának technikáját. Dr. Csikós Béla volt a feszültség alatti munkavégzés (FAM) alapjainak lefektetője, a FAM eszközeinek és technológiájának a feltalálója, tervezője, szerkesztője és egy új villamos karbantartási-javítási módszertan megvalósítója.

Hazánkban 1967-ben alkalmazták először a FAM-technológiát, ami később világszerte elfogadott és elterjedt lett. E technológiának köszönhetően biztosítható karbantartás és javítás közben a villamos berendezések folyamatos, kikapcsolás nélküli üzembe, így a fogyasztók folyamatos ellátásban részesülhetnek ezen karbantartási idő alatt is. A FAM-ismertetek oktatása, a kutatási feladatok ellátása jelenleg a *Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem (BME) Villamosmérnöki és Informatikai Kar Villamos Energetikai Tanszék Nagyfeszültségű Laboratórium (NFL) Dr. Csikós Béla Oktatási Központjának* keretein belül zajlik, ezzel is emléket állítva a hazai villamosenergia-ellátás egyik legkiválóbb alakjának. Az egyetemi

laborban található nagyfeszültségű és közepfeszültségű tanpálya lehetőséget ad a feszültség alatti munkavégzés teljes körű megismerésére és a feszültség alatt végzett munkafolyamatok alapos és készségszintű begyakorlására. E laboratóriumban folyik a nemzetközileg is elfogadott és alkalmazott FAM-munkamódszerek elemzése, továbbfejlesztése is. A BME NFL rendelkezik a kisfeszültségű FAM-tól kezdődően egészen a nagyfeszültségen végzett feszültség alatti munkavégzéshez szükséges jogosítványokkal.

Dr. Csikós Béla számára – nagy jelentőségű eredményei elismeréseként – 1973-ban a Minisztertanács az Állami Díj III. fokozatát adományozta. A Magyar Tudományos Akadémia (MTA) Elektrotechnikai Bizottság tagjai közé választotta, az MTA Tudományos Minősítő Bizottság 1993-ban a műszaki tudományok doktorává nyilvánította. Tudományos és műszaki alkotó tevékenysége az ifjú mérnökök számára példaértékű. Több ezer oldalt kitevő szakkönyvei, szakcikkei, tanulmányai alapján a világ számos országában szerzett elismerést, tekintélyt.

Dr. Csikós Béla, a villamosenergia-ipar kiemelkedő szaktekintélye és vezetőjeként életvitelében, vezetői magatartásában, egész gondolkodásában a munkát és a munkát végző dolgozó embert helyezte előtérbe. Tiszta szívű és nagy tudású embernek ismerték, aki mindig büszke volt jáász származására. 1994. december 7-én küzdelmes és sikeres életútja után tért haza szeretett szülővárosába, hogy a jáászárokszállási temetőben megpihenjen.

Sipos László József

80 éve született Jéki László fizikus (1942–2009)

Pécsett 1942. augusztus 1-jén született Jéki László magfizikus, kutató, egyetemi tanár, tudománynépszerűsítő szakújságíró. Fiatal korát Pécsen töltötte, a Nagy Lajos Gimnáziumban érettségizett. 1965-ben az Eötvös Loránd Tudományegyetemen szerzett fizikusdiplomát, majd a Központi Fizikai Kutatóintézet (KFKI) Magfizikai Főosztályának Magfizika II. laboratóriumába került, ahol maghasadással kapcsolatos feladatokkal foglalkozott. Az 1972-ben kapott KFKI Intézeti Díja is tanúsítja, hogy Jéki László kutató fizikusként is nagyszerűen megállta volna a helyét, pályája mégis másként alakult. Kitűnő szervező és kapcsolatteremtő készsége, valamint az a tulajdonsága, hogy bonyolultnak tűnő problémákat rendkívül gyorsan átlátott, és azok lényegét képes volt mindenki számára érthetően, de soha nem túlegyszerűsítve megfogalmazni, igen hamar a tudományszervezés és a kutatásirányítás területére

vezérelték. E készségeinek köszönhetően 1975–1980 között a KFKI Részecske- és Magfizikai Kutatóintézetének (RMKI) igazgatóhelyettese volt, majd hat éven át volt a Műszaki és Természettudományi Egyesületek Szövetségének (MTESZ) főtitkárhelyettese. 1986-tól ismét a KFKI RMKI főmunkatársa lett. Feladatkörében sokat tett a magyar tudomány nemzetközi kapcsolatainak fejlesztéséért és a tudományos ismeretterjesztés fellendítéséért. Közel háromezer tudományos ismeretterjesztő cikke jelent meg elsősorban a magfizika, részecskefizika, űrkutatás, atomenergetika, tudománytörténet tárgykörében.

Jéki Lászlót rendszeresen felkérték tévékben, rádiókban, internetes lapokban az embereket érdeklő tudományos kérdésekről adandó tájékoztatásra. Emlékeztet 2002-ben a Mindentudás Egyetemén a „Sugárözönben élünk” címmel tartott előadása. Az egész ország megtudhatta: részecskéket sugároz ránk a nap és a többi csillag, sugárzó anyagok fűtik a föld magját, sugároz a talaj, az elfogyasztott élelmiszer. Együtt élünk

ezekkel a sugárzásokkal, s minden ember maga is radioaktív. 1934 óta már magunk is képesek vagyunk sugárzó anyagokat létrehozni, emiatt a korábbinál több sugárzás éri az embereket. Tartsunk-e ettől a többlettől? Mérjünk és mérlegeljünk! Érdemes-e többletet vállalni az egészségünk érdekében? Érdemes-e esetleg kis többletet vállalni, hogy elkerüljük a légkör szennyeződését, a globális felmelegedést? Érdemes-e besugározni az élelmiszereket, hogy a fejlődő országokban is jóllakhasson mindenki? Érdemes-e kockázatot vállalni, hogy megismerhessük a Naprendszer távoli tartományait? Az előadó kockázatelemzésen alapuló tanácsai még ma is érvényesek: *„ne hagyjuk el a háztársunkat, csökkentsük a túlsúlyunkat, panaszainkkal forduljunk orvoshoz, és ne féljünk az atomtechnikától, különös tekintettel az atomenergiától!”* A köznyelvben elterjedt értelmetlen szó, a „sugárfertőzés” félelmet keltő hatására is ő hívta fel először a figyelmünket.

Jéki Lászlónak hat kötete jelent meg, köztük a KFKI történetét feldolgozó munkája. Az utolsó kettőt súlyos betegen kórházban fejezte be, megjelenésüket már nem érhette meg. A Műszaki Élet, a Fizikai Szemle, a Magyar Tudomány szakfolyóiratok szerkesztőbizottságának is tagja volt. Több lexikon számára írt és fordított természettudományos tárgyú szócikkeket. Kivételes műveltségű és memóriájú ember, valódi „két lábon járó lexikon” volt. Minden érdekelte, mindent el szeretett volna raktározni magában vagy különféle gyűjteményeiben, amelyeket nagy szeretettel rendezett és rendszerezett. Igényessége és alázatossága közvetlen munkatársai körében közmondásos volt. Ugyanazzal a műgonddal tett rendbe, szerkesztett vagy fogalmazott át egy intézeti beszámolót vagy kutatási tervet, mint amilyenről könyveit, cikkeit írta, vagy ahogyan a szakmai előadásait tartotta. Jéki László fizikus számos rangos elismerésben részesült, néhány ezek közül: Prométheusz-érem (Eötvös Loránd Fizikai Társulat – 1986), Szilárd Leó-díj (Magyar Nukleáris Társaság – 1996), Fonó Albert-érem (Magyar Asztronautikai Társaság – 1998), Hevesi Endre-díj (Magyar Újságírók Országos Szövetsége – 1999), Akadémiai Újságírói Díj (Magyar Tudományos Akadémia – 2002), Magyar Köztársasági Érdemrend Lovagkeresztje (2005).

Jéki László fizikus, tudományágának kiemelkedő kommunikátora nagy önuralommal, 18 éven át viselt betegsége után életének 67. évében hunyt el. Utolsó időikig harcolt, távoztával mi, paksi olvasók is hatalmasat veszítettünk.

Sipos László József Könyvajánló

A marslakók érkezése

Marx György (1927–2002) atomfizikus, tudós által készített „A marslakók érkezése – Magyar tudósok, akik Nyugaton alakították a 20. század történelmét” című könyve először 2000-ben, az Akadémiai Kiadó gondozásában látott napvilágot. Az azóta eltelt több mint húsz, eseményekben gazdag évben sokat változott a világ, így 2022-ben a Pallas Athéné Könyvkiadó révén immáron második, átszerkesztett kiadásban jelent meg a remekmű.

Köztudott, így itt Pakson is jól tudjuk, hogy a magyar tudósok a XX. században a tudomány, a műszaki technika és a világpolitika középpontjában mozogtak. Rendkívüli eredményük a magyar nyelv szerkezetéből adódó gondolkodásmódjuknak, a hírneves pesti gimnáziumi tanáraiknak és a zaklatott történelmi háttérüknek volt köszönhető. A marslakók legendája a II. világháború idején Los Alamos-i kutatóintézetben keletkezett. Az őket nem értők azzal próbálták magyarázni a megmagyarázhatatlant, hogy a magyar származású tudósok bizonyára a Marsról jöttek. Kellő időtávlatban az akkori marslakók egyedi életszemlélete a mai olvasók és különösen a jövő generációi számára is üzeneteket hordoznak.

A magyarságtudatunkat is fejlesztő kötet amellett, hogy a fizikusok, matematikusok, kémikusok, informatikusok és mérnökök példátlan észjárását is bemutatja, betekintést nyújt a sorsuk alakulásába, a tudományos eredményeik háttérébe, a munkásságuk színpalák mögött játszódó eseményeibe és a korszak tudományos világának működésébe is. Megismerhetjük a nagy nevek (pl. Gábor Dénes, Hevesy György, Lánczos Kornél, Zsigmondy Richárd, Szilárd Leó, Szent-Györgyi Albert, Kármán Tódor, Kemény János, Erdős Pál, Békésy György, Harsányi János, Lax Péter, Galamb József, Puskás Tivadar, Teller Ede, Neumann János, Goldmark Péter, Bay Zoltán, Bejczy Antal, Oláh György, Gróf András, Telegdi Bálint,

Kürti Miklós és Wigner Jenő, a világ legelső reaktormérnöke) mögött rejtőző embereket. Ehhez nyújt segítséget az ismeretterjesztő tudománytörténész és tanszékvezető egyetemi tanár közvetlen stílusa és az anekdotáin keresztül máig ható derűje, humora és optimizmusa.

Példaként szolgáljon a következő gondolatsor: „Szilárd Leó sokoldalú egyéniség volt. Még arra is képes volt, hogy megértesse az amerikaiakkal a nukleáris láncreakció fogalmát. Volt azonban valami, amit még Szilárd sem tudott: autót vezetni. 1939 nyarán én is a Columbia Egyetemen dolgoztam, ott, ahol Szilárd. Egyik nap Szilárd beállított hozzám, és azt mondta: »Teller, kérem, vigyen ki autót Einsteinhez.« Augusztus 2-án kocsiba ültünk. Szilárd nem emlékezett, hogy hol nyaral Einstein. Kérdezősködtünk, de senki nem tudott segíteni. Végül egy kisleányt kérdeztünk meg: »Tudod, azt az öreg bácsit keressük, akinek hosszú lobogó fehér haja van.« Erre a kisleány útbaigazított: »Ott lakik a második házban!« Amikor bementünk, Einstein kedvesen fogadott, teával kínálta meg Szilárdot és – demokratikus ember lévén – a sofőrt is. Szilárd egy levelet hűzött elő a zsebéből, ami Rooseveltnél volt címezve.”

A 2017 szeptemberében „Hidakat építünk” mottóval alapított Pallas Athéné Könyvkiadó küldetése az, hogy a közgondolkodás formálásának aktív szereplőjeként innovációra inspiráló gondolatokat és új ötleteket közvetítsen a hazai olvasóközönség széles körei számára. Céljuk, hogy az olvasók széles körű és alkalmazható ismeretekre tegyenek szert, mindemellett a világban felmerülő kérdésekre is választ kapjanak. Fontosnak tartják az új tudás mielőbbi elérhetővé tételét, így kínálatukban a legrelevánsabb hazai és külföldi egyetemek könyveit is megtaláljuk. A kiadó olyan köteteket bocsát ki, melyek tudományos alapokkal rendelkeznek, a nemzetközi könyvpiacra már komoly elismerést kaptak, ugyanakkor megfogalmazásukban olvasmányos és közérthető stílust képviselnek.

Nukleáris jogi ismeretek I-II. kötet

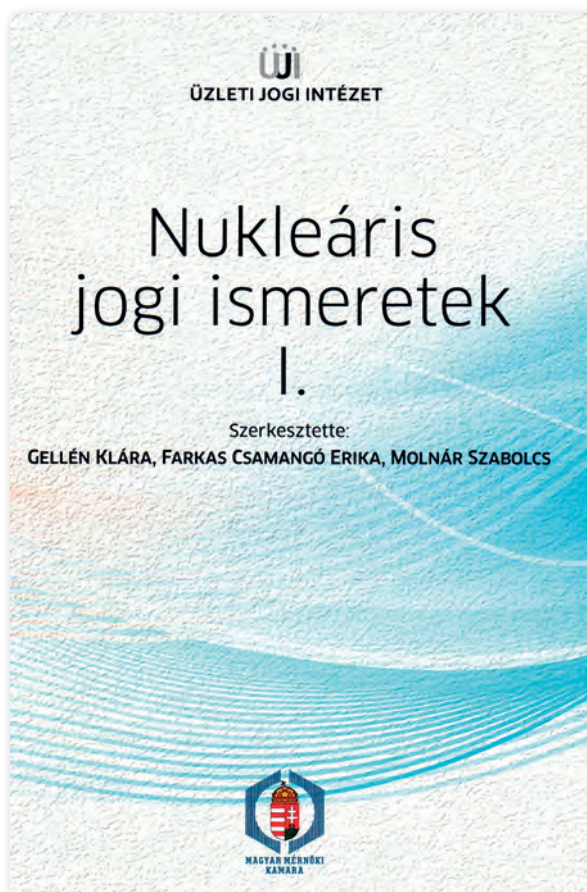
Napjainkban az energetika immáron társadalmi üggyé vált, a közbeszéd része. Nemzetközi szervezetek hoznak hatásvizsgálatot nélkülöző döntéseket, avagy jó esetben átgondolt, így kiértelt irányelveket és ajánlásokat. Ezen külső feltételekre és az országok egyedi adottságaiból adódó ellátási gondokra reagálva a kormányok rendeletekkel igyekeznek szabályozni, a hatóságok pedig felügyelni a bonyolult energetikai folyamatokat. Sajnálatos módon, a független harmadik fél által nem minősített, ún. energetikai szakértők is kifejthetik véleményeiket, így a féligazsággal terhelt világunkban az energiát fogyasztó emberek széles rétege nehezen igazodik el. A megfontolásra váró természettudományos alapokon nyugvó intézkedések, így a műszaki, gazdasági és jogi szempontból egyaránt megvalósítható, hosszabb távon is gazdaságos megoldások keverednek a rejtett lobbierdekekkel és a realitást nélkülöző egyéni vágyakkal. A műszaki kérdésekkel foglalkozó szakembereknek is be kell látniuk, hogy a társadalomtudományi ismeretekre is szükségük van. Most csak néhány példát említek: közgazdaságtan, pedagógia, kommunikáció és jogi-engedélyezési ismeretek. Ma az energetika – ezen belül a nukleáris bázisú energiatermelés – fejlődése is rohamosan gyorsul, a kapcsolódó tudományterületek rendkívül kiszélesednek, így fontos feladat az energetikai gondok azonosítása, az összefüggések és kapcsolatok helyes megállapítása.

A „Nukleáris jogi ismeretek” címet viselő kétkötetes szakkönyv a Magyar Mérnöki Kamara (MMK) támogatásával, a Szegedi Tudományegyetem Üzleti Jogi Intézet gondozásában jelent meg. Prof. dr. Gellén Klára intézetvezető egyetemi tanár, dr. Farkas Csamangó Erika egyetemi oktató és Molnár Szabolcs energetikai mérnök, az MMK Energetikai Tagozat alelnöke által szerkesztett mű közvetlenül hasznosítható alapismereteket nyújt mindazoknak, akik a nukleáris energiatermelés területén dolgoznak, vagy tevékenységük kapcsolódik a gazdasági, hatósági és jogalkalmazói területeihez.

E szakkönyv nemcsak a jogászok, hanem a műszaki szakemberek (üzemeltetők, karbantartók, tervezők, szakértők, felügyelők stb.) részéről is érdeklődésre tarthat számot. A nukleáris energia békés célú felhasználására vonatkozó, jelentősen változó szabályozási környezet széles körű hazai és nemzetközi joganyagot foglal magában, különös tekintettel a nemzetközi kötelezettségekre valamint az európai uniós szabványajánlásokra is támaszkodó előírásokra és biztonsági garanciákra. A szegedi „nukleáris jogi szakjogász szakirányú továbbképzési szak” képzéshez írott kötetek ismeretanyaga kiterjed a műszaki ismeretekre (atomfizika, energetika, sugárvédelem, környezetpolitika stb.), ágazati jogi szakismere-

tekre (polgári jog, közigazgatási jog), illetve speciális nukleáris jogi szakismereti témakörökre. Így e szakkönyv ismereteket nyújt az atomenergia hasznosításával összefüggő speciális jogi kérdésekről, az atomenergia előállításával, forgalmazásával, a nukleáris létesítmények építésével, üzembe helyezésével és működtetésével, a radioaktív hulladékok tárolásával vagy egy atomerőművi beruházás megvalósításával kapcsolatos tevékenységekről is.

Wollner Pál

Tehetséges Paksi Fiatalok 2022

Két év pandémia miatti kihagyás után idén ismét meghirdette pályázatát a Tehetséges Paksi Fiatalokért Alapítvány. A részletekről Dávid József, a szervezet kuratóriumának elnöke beszélt.

A szervezet célja az anyanyelvi kultúra, a művészet, a tanulmányi munka és a sport területén kimagasló eredményt elérő diákok és a velük foglalkozó felnőttek munkájának elismerése, ösztönzése. Támogatják a kiváló teljesítményt nyújtó, felsőfokú tanulmányokat folytató fiatalokat is. Pályázni az általános iskola 5. osztályától az első diploma megszerzéséig tartó időszakban lehet, feltétel, hogy a pályázó állandó lakóhelye Paks legyen, vagy itt tanuljon.

Pályázni lehet szakmai és tanulmányi teljesítménnyel, amely bizonyítja a pályázó eredményességét, tehetségét. Megyei, regionális és nem központi szervezésű országos tanulmányi versenyen elért első helyezéssel, a központi szervezésű (minisztérium, hatóság, Magyar Kereskedelmi és Iparkamara) országos tanulmányi versenyeken az első tizenöt helyezés valamelyikének elérésével, valamennyi művészeti ágban egyéni és csoportos alkotással, koncerteken, előadásokon, fellépéseken, irodalmi pályázatokon elért eredményekkel, az országos szakszövetségek és a Magyar Diáksport Szövetség által szervezett versenyeken elért 1–3. helyezéssel (sportkategória esetén).

Mint elmondta, az alapítványt harminc esztendővel ezelőtt hozta létre az önkormányzat és a Paksi Atomerőmű, a cél pedig azóta is változatlan: az anyanyelvi kultúra, a művészet, a tanulmányi munka és a sport területén kimagasló eredményt elérő diákok és a velük foglalkozó felnőttek munkájának elismerése, ösztönzése. A pályázatról szóló történeti visszatekintésben Dávid József azt is felidézte, hogy 2013-ig kevésbé volt szigorú a pályázati kiírás, évente 100-120 pályázat érkezett hozzájuk, és 50-60 díjat osztottak ki önálló díjátadó ünnepségen.

Miután 2014-ben szigorítottunk a kiíráson, csökkent a pályázatok száma, évente 20-30 érkezik elbírálásra, és 10-15 díjat osztunk ki, már nem önálló gálán, hanem az október 23-ai városi ünnepség keretében. Mindezzel

emeltük az alapítvány díjának rangját, híre pedig a városi ünnepséghez kapcsolva szélesebb rétegekhez eljut – összegzett Dávid József.

A 2022. október 23-ai ünnepi esten megtartották a Tehetséges Paksi Fiatalokért Alapítvány díjkiosztóját is. A korábbi évekhez képest jóval több pályázat érkezett, és több kiemelkedő teljesítményt nyújtó diákot is díjazhatott a kuratórium. A díjakat Dávid József, az alapítvány kuratóriumának elnöke, dr. Kovács Antal, az MVM Paksi Atomerőmű Zrt. kommunikációs igazgatója és Szabó Péter polgármester adták át.

2022-ben általános iskolai tanulmányok kategóriában Ivanics Mária, Nőse Dalma és Tandi Klára kaptak díjat, irodalomkategóriában Bauman Beatrix Bianka, Heilig Dóra és Pécsi Nóra, sportkategóriában Juhász István Dávid, Kertész Gréta, Pavlik Botond Olivér, Kelemen István Ferenc, valamint a Paksi Deák Ferenc Általános Iskola floorballcsapata: Pulai Brigitta, Mészáros Viktória, Horváth Flóra, Ulbert Nóra, Herger Jázmin, Hingl Réka, Hanol Luca, Bán Kristóf, Hanol Patrik, Pál Bence, Ulbert Zoltán, Németh Gergő, Flaisz Robin, Pintér Márk, Hanol Péter. Zenekategóriában Volf Nóra, képzőművészeti kategóriában Kiss Virág Gabriella, közép- és felsőfokú tanulmányok kategóriában pedig Hanol Márta, Párkány Bálint, Fritz Dorka, Lóki Dániel János, Kis-Szabó Gábor Tóbiás, Pusztai Abigél és Gregor Dorka vehettek át elismerést.

Eredményes tehetséggondozó munkájáért díjazták Barkovics Lajost, az Energetikai Technikum és Kollégium tanárát.

A két alapító, az MVM Paksi Atomerőmű Zrt., valamint Paks Város Önkormányzata köszönetet mondott a tehetséges paksi fiatalokért, valamint a kiemelkedő tehetséggondozó munkát végző felnőttekért végzett fáradhatatlan munkájáért Gutai Istvánnak, aki 2012-től 2021-ig a Tehetséges Paksi Fiatalokért Alapítvány kuratóriumi titkára volt.

Tehetséges Paksi Fiatalokért Alapítvány méltatások:

Dávid József, a kuratórium elnöke adta át az alábbi díjakat:

1. Ivanics Mária

(Általános iskolai tanulmányok kategóriában)

A paksi Balogh Antal Katolikus Óvoda, Általános Iskola és Gimnázium 8. b osztályos tanulója, aki a díjat a 2022-ben a Matematikában Tehetséges Gyermekekért Alapítvány Tolna megyei 1. helyezéséért kapja, s az előző években is a verseny előkelő megyei 4. és 5. helyezését érte el. Felkészítő tanára Kellner Magdolna. Eredményükhöz gratulálunk.

2. Nős Dalma

(Általános iskolai tanulmányok kategóriában)

A Paksi Vak Bottyán Gimnázium 8. H osztályos tanulója, aki számos tantárgyi versenyen szép eredményt ért el. A TPFA díját a Zrínyi Ilona Matematikaversenyen 2022-ben elért Tolna megyei 1. helyezéséért kapja, felkészítő tanára Horváthné Szabó Julianna. Eredményükhöz szívből gratulálunk.

3. Tandi Klára

(Általános iskolai tanulmányok kategóriában)

A Paksi Rákóczi Ferenc Általános Iskolában végezte általános iskolai tanulmányait, amelynek során számos matematika- és anyanyelvi versenyen folyamatosan kiemelkedő eredményeket ért el.

Díjazását kapja a Varga Tamás országos matematikaversenyen 2021-ben és 2022-ben elért Tolna megyei 1. helyért; a Megyei matematikaversenyen 2019-ben, 2021-ben és 2022-ben szintén a megyei 1. helyezéséért;

a Kalmár László országos matematikaversenyen 2021-ben megyei 1. helyezett lett; a Simonyi Zsigmond Kárpát-medencei helyesírási verseny Tolna megyei 1. helyezettje 2021-ben, és 2021-ben az Arany János magyar nyelvi verseny országos 2. helyezettje. Felkészítő tanárai: Berkóné Németh Irén, Kélingerné Sáfrány Szilvia, Schönveitz Ferencné, Tarnainé Vida Gyöngyi. Eredményeihez szívből gratulálunk.

4. Bauman Beatrix Bianka

(Irodalomkategóriában)

A Balogh Antal Katolikus Iskola tanulója, aki számos művészeti ágban mutatta meg tehetségét.

Díjazását elsősorban szépirodalmi alkotásaiért, impulzív, egyéni hangulatú verseiért kapja, melyekkel országos megmérettetéseken is szerepelt, részvételével a pályázatok 1. és 3. helyezését vagy különdíjat ért el. Folyóiratokban, pl. az erdélyi Garabonciásban is gyakran jelennek meg versei. Felkészítő tanára Kalmár Nóra. Tevékenységükhöz szívből gratulálunk.

5. Heilig Dóra

(Irodalomkategóriában)

A Paksi Vak Bottyán Gimnázium 12. b osztályos tanulója, aki tehetségét a humán tantárgyakban, pl. nyelvészetben és történelemben is, de kiváltképp az irodalmi alkotásokban, a versírásban mutatta meg. Szövegeinek gondolati építkezése, képalkotásának eredetisége jelentős megmérettetéseken aratott sikert. Versei 2022-ben a keszthelyi Helikoni Ünnepeken ezüst minősítést kaptak, a Versengő c. Tolna megyei alkotópályázaton 1. helyezést értek el. Felkészítő tanára Fittné Szilvássy Ildikó. Eredményes munkájukhoz elismeréssel gratulálunk.

6. Pécsi Nóra

(Irodalomkategóriában)

A Bonyhádi Petőfi Sándor Evangélikus Gimnázium paksi tanulója, aki díjazását a központi szervezésű Országos Lotz János szövegértési és helyesírási versenyen 2021-ben a Tolna megyei 1. és az országos döntő 5. helyezését érte el; továbbá 2022-ben szintén a Lotz János anyanyelvi versenyen Tolna megyei 1. helyezést és az országos döntő 6. helyezését érte el. Felkészítő tanára Kaizer Bernadett. Eredményükhöz elismeréssel gratulálunk.

Dr. Kovács Antal az MVM Paksi Atomerőmű Zrt. részéről adta át a sport- és a művészeti kategóriában a nyertesek díjait:

7. Juhász István Dávid

(Sportkategóriában)

A Paksi Vak Bottyán Gimnázium tanulója, az ASE Kajak-kenu Szakosztályának versenyzője.

Jellemzés: Pisti minden tulajdonsággal és adottsággal rendelkezik ahhoz, hogy kiemelkedő sportoló váljon belőle. Szorgalmával és kitartásával kiemelkedik a korosztályából. Az iskolában társainak példát mutat, hogyan lehet hatékonyan összeegyeztetni a versenysportot a tanulmányi munkával.

Eredményei: ICF ifjúsági és U23-as világbajnokság, Szeged

Kategória: C2 férfi ifjúsági 500 m I. helyezés, C2 férfi ifjúsági 1000 m I. helyezés

Edző: Bedecs Ferenc

Osztályfőnök: Horváthné Szabó Julianna

Az elért eredményekhez gratulálunk, további sikereket kívánunk!

8. Kertész Gréta

(Sportkategóriában)

Iskola: Paksi Vak Bottyán Gimnázium tanulója, az ASE Kajak-kenu Szakosztályának versenyzője.

Jellemzés: Már a gimnáziumi évek előtt is kiemelkedő sportteljesítményekkel rendelkezett. A sport jelentős szerepet tölt be az életében. Gréti céltudatos, szorgalmas, kitartó versenyző, minden edzésen a maximu-

mot hozza ki magából. Az iskolában a közösségért végzett tevékenysége elismerésre méltó, kitűnő tanulmányi eredménnyel rendelkezik.

Eredményei: Olimpiai Reménységek Versenye

Helyezés: négy I. helyezés páros és négyes hajóban és egy II. helyezés K1-500 m

Edző: Bedecs Ferenc

Osztályfőnök: Hosszú Istvánné

Az elért eredményekhez gratulálunk, további sikereket kívánunk!

9. Pavlik Botond Olivér

(Sportkategóriában)

Iskola: Paksi Vak Bottyán Gimnázium tanulója, az ASE kosárlabda-szakosztály versenyzője.

Jellemzés: Botond jelenleg U18, U20 és felnőtt B csoportos bajnokságokban szereplő csapatok tagja. Csapatársai csapatkapitánynak választották, aki a csapat vezéregyénisége és egyik legeredményesebb játékosa. Botond 2019 óta a Paksi Vak Bottyán Gimnázium tanulója, az elmúlt 3 évben tanárai kimagasló tanulmányi munkájáért és példamutató magatartásáért minden tanévben dicséretben részesítik.

Eredményei: Nemzeti kosárlabda-bajnokság kadett döntő II. helyezés

Edző: Pavlik Jan

Osztályfőnök: Hosnyánszki Bence

Az elért eredményekhez gratulálunk, további sikereket kívánunk!

10. Kelemen István Ferenc

(Sportkategóriában)

Iskola: Paksi Vak Bottyán Gimnázium tanulója, a Paksi Celőke Íjász Sportegyesület versenyzője.

Jellemzés: Isti legjellemzőbb tulajdonsága, hogy nagyon szorgalmas. A saját korosztályának ellentmondva, tudja, mit szeretne, a céljait tudatosan követi és el is éri. Osztályfőnöke szerint István nagyon közvetlen, barátságos, nyitott életvidám diák, és minden osztálytársa nagyon kedveli.

Eredményei: többszörös magyar bajnok

Edző: Makai János

Osztályfőnök: Szeriné Hipszki Györgyi

Az elért eredményekhez gratulálunk, további sikereket kívánunk!

11. Paksi Deák Ferenc Általános Iskola csapata

(Sportkategóriában)

Deák Floorballosok

Iskola: Deák Ferenc Általános Iskola tanulói és sportolói

Jellemzés: A csoport sokszínű, a csapat tagjai több sportágat űznek párhuzamosan. A floorball mellett röplabdázásban, kézilabdában, atlétikában és labdarúgásban is sikeresen szerepeltek a diákolimpiákon.

Csapattagok: Pulai Brigitta, Mészáros Viktória, Horváth Flóra, Ulbert Nóra, Herger Jázmin, Hingl Réka, Hanol Luca, Bán Kristóf, Hanol Patrik, Pál Bence, Ulbert Zoltán, Németh Gergő, Flaisz Robin, Pintér Márk, Hanol Péter

Eredményük: U23 floorball nagypályás bajnokság I. helyezés

Edző: Poór József

Az elért eredményekhez gratulálunk, további sikereket kívánunk!

12. Volf Nóra

(Zenekategóriában)

Nóra a Pro Artis Alapfokú Művészeti Iskola növendéke. Zenei tehetsége korán megmutatkozott, 7 évesen kezdett gitározni. 9 évesen, legfiatalabb versenyzőként arany oklevelet nyert Szekszárdon, a regionális versenyen.

Nóra 2021 márciusában a XV. Országos gitárversenyen korcsoportjában harmadik helyezést ért el. Ez az eredmény azért is kiemelkedő, mert ez a legnívósabb verseny, amelyet háromévenként rendeznek meg.

Tanára, Szabados László elmondása szerint Nóra gyakorlási kedve és szorgalma kiemelkedő, a tehetsége nagyon sikeres jövőt sejtet.

Felkészítő tanára: Szabados László

Elért eredményeihez szeretettel gratulálunk, további sikereket kívánunk!

13. Kiss Virág Gabriella

(Képzőművészeti kategóriában)

A Vak Bottyán Gimnázium 9. h osztályos tanulója.

Több mint 40 db különböző művészeti technikával készített, igényes, változatos, képzőművészeti alkotással pályázott, amely tartalmaz rajzokat, grafikákat, festményeket, rajzfüzetet.

Kreatívan kísérletezik színekkel, formákkal, eszközökkel. Portréin jól megragadja a modell karakterét, tanulmányrajzai pontosak, precízek. Képeit, festményeit egyedi gondolkodásmód, kreativitás jellemzi. Művészeti pályára készül.

Számos iskolai, városi kiállításon szerepel alkotásaival, részt vesz a Paksi Képzőművészeti Iskola évenkénti kiállításán a Csengey Dénes Kulturális Központban.

Felkészítő tanára: Takács Éva

Gratulálunk, további szép sikereket kívánunk!

Szabó Péter polgármester adta át a következő díjakat:

14. Hanol Márta

(Közép- és felsőfokú tanulmányok kategóriában)

Az Energetikai Technikum és Kollégium tanulójaként folyamatos kiváló tanulmányi eredményével kitűnt az osztályból, hamar kiderült, hogy fegyelmezett, szorgalmas diák, aki több területen is kiválóan teljesít.

A 2019–2020. tanévben az Innovációs és Technológiai Minisztérium által meghirdetett „Ágazati és ágazaton belüli specializáció szakmai érettségi vizsgatárgyak” (ÁSZÉV) versenye döntőjében közgazdasági ismeretek vizsgatárgyban 2. helyezést ért el.

Felkészítő tanára: Nagy Éva osztályfőnök

Gratulálunk, további szép sikereket kívánunk!

15. Párkány Bálint

(Közép- és felsőfokú tanulmányok kategóriában)

Az Energetikai Technikum és Kollégium tanulójaként

- A 2020–2021-es tanévben az Innovációs és Technológiai Minisztérium által támogatott „Ágazati és ágazaton belüli specializáció szakmai érettségi vizsgatárgyak” (ÁSZÉV) versenye döntőjében környezetvédelmi ismeretek vizsgatárgyban 3. helyezést ért el.
- 2022-ben az Országos szakmai tanulmányi verseny (OSZTV) döntőjén környezetvédelmi technikus tárgyból 1. helyezést ért el.

Munkája és versenyeredményei példaértékűek az iskola tanulói számára.

Jelenleg a Pannon Egyetem vegyészmérnöki karán tanul. Azt a célt tűzte ki maga elé, hogy tanulmányi befejezése után a Paksi Atomerőműben szeretne dolgozni.

Felkészítő tanára: Nagy János Róbert

Az elért kiváló eredményekhez gratulálunk, további sikereket kívánunk!

16. Fritz Dorka

(Közép- és felsőfokú tanulmányok kategóriában)

Az Energetikai Technikum és Kollégium tanulója.

A 2021–2022-es tanévben az Innovációs és Technológiai Minisztérium által támogatott „Ágazati és ágazaton belüli specializáció szakmai érettségi vizsgatárgyak” (ÁSZÉV) versenye közgazdasági ismeretek vizsgatárgy döntőjén 6. helyezést ért el.

Középiskolai tanulmányai során tudásával, szorgalmával kitűnt az osztályból, eredménye mindvégig jeles vagy kitűnő volt, szakmai tantárgyakból rendszeresen dicséretet kapott.

Jelenleg az ELTE gazdálkodás és menedzsment szakán folytatja tanulmányait.

Felkészítő tanára: Schmidt Katalin

További szép eredményeket kívánunk! Gratulálunk!

17. Lóki Dániel János

(Közép- és felsőfokú tanulmányok kategóriában)

Az Energetikai Technikum és Kollégium tanulója.

A 2020–2021-es tanévben az Innovációs és Technológiai Minisztérium által támogatott „Ágazati és ágazaton belüli specializáció szakmai érettségi vizsgatárgyak” (ÁSZÉV) versenye döntőjében gépgyártás-technológiai ismeretek vizsgatárgyban 13. helyezést ért.

Tanulmányait érettségiig minden évben kitűnő eredménnyel zárta, tan-testületi dicsérettel.

A Solid Edge Oktatási és a Neumann Nemzetközi Tehetségkutató Programtermék Versenyekre virtuális szimulációval működő szerkezetet tervezett és készített saját elképzelés alapján.

Felkészítő tanára: Barkovics Lajos

Gratulálunk! Tanulmányaihoz további szép sikereket kívánunk!

18. Kis-Szabó Gábor Tóbiás

(Közép- és felsőfokú tanulmányok kategóriában)

Az Energetikai Technikum és Kollégium tanulója.

Sokoldalú, a természettudományos problémákat nagyon könnyen megértő, kreatív megoldásokra képes, céltudatos, alapos, a fizika iránt különösen érdeklődő diák.

- 2021-ben a Mikola Sándor országos tehetségkutató fizikaverseny III. kategóriájában 1. helyezést
- 2022-ben ugyancsak a Mikola Sándor országos tehetségkutató fizikaversenyen a IV. kategóriájában 1. helyezést

Felkészítő tanára: Damjanovitsné Eke Violetta

19. Pusztai Abigél

(Közép- és felsőfokú tanulmányok kategóriában)

Az Energetikai Technikum és Kollégium tanulójaként középiskolai tanulmányai során végig kitűnő eredményt ért el, versenyeken rendszeresen sikeresen szerepelt, az iskola rendezvényein, a közösségi életben is részt vállalt.

- A Magyar Gyorsírók és Gépírók Országos Szövetsége által szervezett 2018. évi országos szövegszerkesztő bajnokságon 1. helyezést,

- a 2021–2022-es tanévben a pénzügyi-számviteli ügyintéző szakképesítés Országos szakmai tanulmányi versenyén (OSZTV) 2. helyezett lett,
- az előzőeken kívül más tanulmányi versenyeken is szépen teljesített.

Felkészítő tanára: Tőkés Laura

Gratulálunk, további szép sikereket kívánunk!

20. Gregor Dorka

(Közép- és felsőfokú tanulmányok kategóriában)

A Paksi Vak Bottyán Gimnázium tanulója.

Az általános iskola 5. osztályától minden évben minden tantárgyból kitűnő eredményt ért el.

Minden tanév végén nevelőtestületi dicséretben részesült kiemelkedő tanulmányi munkájáért, példamutató magatartásáért.

Kitűnő tanulmányi eredményein túl számos versenyen ért el kiemelkedő eredményeket, mint például:

- 2017-ben a Simonyi Zsigmond Kárpát-medencei helyesírási versenyen megyei 1.,
- majd a Kazinczy szépírási versenyen ugyancsak megyei 1.,
- 2021-ben az Országos Lotz János szövegértési és helyesírási versenyen szintén megyei 1. helyezést ért el.
- 2021 és 2022-ben ritmikus gimnasztikában a Pilis Gálán 1. helyezést szerzett

Felkészítő tanárai: Hermeszt Anita, Fűhrpaszné Fekete Gabriella

További szép eredményeket kívánunk! Gratulálunk!

21. Barkovics Lajos

(Eredményes tehetséggondozó munkáért)

Eredményes tehetséggondozó munkájáért díjazásban részesül Barkovics Lajos, az Energetikai Technikum és Kollégium tanára.

1987 óta dolgozik az ESZI-ben gépész szaktanárként. Munkája során részt vett a számítógépes tervezés és gyártás oktatásának bevezetésében, fejlesztésében. Tanulóit évről évre sikeresen készíti fel ezen szakmai tantárgyak országos versenyére, ahol 2016-tól eredményesen szerepeltek, és dobogós 2-3. helyezéseket értek el, többször pedig különdíjban

részesültek. 2021-ben a Neumann Nemzetközi Tehetségkutató Programtermék Versenyen a számítógéppel támogatott tervezés középiskolai kategóriájában diákja 2. helyezést ért el.

A tehetséggondozás mellett nagy hangsúlyt fektet az osztályfőnöki feladataira, több évig volt az ESZI-ben működő diákszervezet patronáló tanára.

Az elért eredményekhez gratulálunk, további sikeres felkészítést és sok tehetséges diákot kívánunk!

Wollner Pál

Régi faművesség kiállítása a városi múzeumban

„Négy lába van, mégsem jár” címmel nyílt időszaki kiállítás a Paksi Városi Múzeumban a Múzeumok Őszi Fesztiválja keretén belül 2022. október 7-én.

Szántó Zoltán, Paks alpolgármestere nyitotta meg a kiállítást az alábbi szavakkal:

Tisztelt Igazgató Asszony!

Tisztelt Vendégek!

Köszöntöm Önöket abból az alkalomból, hogy az évről évre nagyobb népszerűségnek örvendő Múzeumok Őszi Fesztiválját a jelen kiállítással itt Pakson is megnyitjuk. A fesztivál idei jelmondata: Ezt mind fenntartjuk! A cél 2022-ben bemutatni, hogy a

múzeumok milyen sokféle szerepet vállalhatnak társadalmi, gazdasági és természeti szempontból a fenntartható fejlődés megvalósításában.

A Paksi Városi Múzeum 2008-ban csatlakozott először a rendezvény-sorozathoz, s ez idő alatt csak ezeken a programokon több mint 5000 látogató volt, a pandémiás időszakban pedig online formában igyekez-

tek ismeretet terjeszteni. Minden évben sokszínű programokkal várják a látogatókat, amelyekkel idén is több korosztályt szeretnének megszólítani, a központi kínálatból több tematikához csatlakozva.

Idén az értékeink újratöltve tematikához a „Négy lába van, mégsem jár” című időszaki kiállítással csatlakoztak. A kiállítás alapötletét az adta, hogy a múzeum raktárában sok olyan tárgy bekerül, ami „hétköznapi”, nincs különleges díszítése, tu-

dományos jelentősége. Olyan tárgyak, amelyek jelenléte hétköznapijainkban megszokott, dédszülők, nagyszülők hagyatékából maradtak ránk.

A másik szempont, ami összekapcsolja a tárgyakat, hogy asztalos által készített bútorokról van szó. Így emellett, hogy továbbra is a bútor mint tárgy marad a középpontban, rövid bepillantást kapunk általuk az asztaloság történetébe, bemutatják annak eszközeit.

Látjuk, hogy ez a kiállítás egyfajta keresztmetszetét adja az asztalosbútorok paraszti lakáskultúrában való elterjedésének. Tárgytípusonként megjelenik a láda, komód, szekrény, asztal, pad, szék, bölcso, mely mind egy-egy otthon díszé, része volt egykoron.

Az időszaki kiállítás mellett a Múzeumok Őszi Fesztiválja keretében három múzeumpedagógiai témahetet hirdettek meg a múzeumi őszbúcsúztató témakörben.

– **Régi faművesség** című programmal ezen időszaki kiállítást felhasználva a látogatók képzeletben a kiállított tárgyak segítségével abba a korba utaznak vissza, amikor még nem gyárakban készültek a bútorok. Látogatást tesznek egy hangulatos, faforgácsos, régi sváb asztalosműhelyben, és megismerik a faművesek kéziszerszámaikat, valamint a régi időkben használt bútorokat.

– **Sokszínű világ az állatok világnapja** alkalmából óvodás- és iskoláscsoportokat ismertetett meg a Paks környéken élő „különc” állatokkal (pl. alvó, horkoló mogyorós pele, gyurgyalag és fecske, viza stb.).

– **Márton-napi témahét** során pedig a múzeum állandó kiállításaiiban a Márton-napi szokásokat és hiedelmeket mutatják be a római kortól napjainkig.

Színes kulturális paletta, ezekre a programokra hívjuk és várjuk a gyerekeket, családokat az idei Múzeumok Őszi Fesztiválja keretében.

Köszönöm, hogy meghallgattak!

A megnyitón közreműködött **Kákai Emese** ceterán.

A fa mint alapanyag ősidőktől szerepet játszik az emberiség életében. A fa megmunkálása során alakult ki a faművesség. Valamennyi kiállított régiség színe és illata is nagyban tükrözi a korát. A kiállításnak része egy korabeli asztalosműhely-részlet is, egykor az abban látható gyalukkal és fűrészekkel készítették a bútorokat.

Az idei év utolsó időszak kiállítása egy időutazásra viszi az érdeklődőket.

A kiállítás december 31-ig tekinthető meg.

Értékünk újratöltve

MÚZEUMOK ŐSZI FESZTIVÁLJA

PAKSI VÁROSI MÚZEUM PAKSI MŰSZET

"Négy lába van mégsem jár..."

- Asztalosbútorok a múzeum gyűjteményéből

A Paksi Városi Múzeum szeretettel várja Önöket

2022.10.07-én

17:00 órákor

időszak kiállításának megnyitójára!

A kiállítást megnyitja:

Szántó Zoltán

Paks város alpolgármestere

Beregnyei Miklós Mikor épülhetett?

Az Arcanum Digitális Tudománytár archívumában keresgélve új adatra bukkantam a Rókus-kápolnával kapcsolatban.

Börtsök László *Paks városképi és műemléki vizsgálata* című, a Városépítési Tervező Vállalat megbízásából 1954-ben készített kéziratos tanulmányában megállapítja, hogy **a Szent Rókus- és Szent Sebestyén-kápolna 1780-ban már állott.**

A Hazai és Külföldi Tudósítások – Nemzeti Újság 1842. október 22-én megjelent 85. számának 338. oldalán a következő tudósítás olvasható: „Paks mezőváros római kath. községe kötelességének ismeri méltóságos és főtisztelendő dezséri báró Rudnyánszky Sámuel zsámbéki prépost és esztergomi kanonok úrnak köszönetet nyilvánítani azon kegyességeért, mellyel a városi szentegyház, valamint **a most épült Rókus-kápolna** beldíszítéséhez nagylelkű adakozásaival járulni méltóztatott.” K. P.

A két dátum között 62 év eltérés van. Elfogadva az 1780-as dátumot, lehetséges, hogy a kápolnát 1842-ben lebontották és újraépítették? Paks műemlékei összeállításban viszont az szerepel, hogy a kápolnát 1820–1830 között felújították. Jó lenne tudni az igazságot. (B. M.)

A források bizonytalanok a Bazársor esetében is, Börsök László a XIX. század közepére helyezi az építést. Ennél a dátumnál pontosabb adattal szolgál Daróczi Zsiga társadalmi hetilapja, a Paksi Közlöny, amelynek az 1882. április 1-jei 10. számának 3. oldalán a következőket olvashatjuk: „Építettünk egyszer más fundusára, a kath. templom alá bazárt. A generozus uradalom a telket nekünk ajándékozta, mert a térnek hasznát nem vette, mi meg a bazárral egy szemétdombtól megszabadultunk, a várost szépítettük, sőt 1200 frt boltbérjövdelemmel gazdagítottuk, – de az uradalom kikötötte, hogy ezen 1200 frt-ot, ha vele az építési költségeket letörlesztettük, utcakövezésre fordítsuk. Az építési költségek három év óta törlesztvék, de utcakövezésről csak szó se legyen! Kinek jutna pedig eszébe arra gondolni, hogy a bazár telkét a községre telekkönyvileg át is kellene íratni, mert az ember nem tudja, mi történhet!” A leírtak alapján arra következtettek, hogy a Bazársor építése valószínűleg 1875–1877 között történt.

Paksi Tükör

- 1 Negyven éve történt
 Beregnyi Miklós
- 11 Atomos történetek
 Lovászi Zoltánné
- 16 10 éves a Kincskereső
 Gyermekkönyvtár
 Szelpné Virág Rita
- 23 Horváthné Kolozsváry Ilona versei
- 30 Őszi-téli hangulatban
 Szelpné Virág Rita
- 35 Pusztától a városrészig
 Beregnyi Miklós
- 47 Sipos László József mérnök állami
 kitüntetése
 Prancz Zoltán
- 50 240 éves a BME és a magyar
 mérnökképzés
 Sipos László József
- 52 100 éve született Csikós Béla mérnök
 Sipos László József
- 54 80 éve született Jéki László fizikus
 Sipos László József
- 56 Könyvajánló
 Sipos László József
- 60 Tehetséges Paksi Fiatalok 2022
 Wollner Pál
- 72 Régi faművesség kiállítása a városi
 múzeumban
 Wollner Pál
- 75 Mikor épülhetett?
 Beregnyi Miklós

Paksi Tükör

Irodalmi, művészeti, tudományos
és helytörténeti szemle
XXIX. évfolyam, 4. szám, 2022 szeptembere
Szerkeszti a szerkesztőbizottság
Főszerkesztő: Beregnyi Miklós
Rovatszerkesztők: Lovásziné Anna, kultúra
Györffy József, képzőművészet
Sipos László, tudománytörténet

Korrektor: Patyi Orsolya
A szerkesztőség címe:
Pákolitz István Városi Könyvtár, Paks, Villany u. 1.
HU-ISSN: 1218-2109

Kiadja a Jámbor Pál Baráti Kör
Felelős kiadó: a baráti kör elnöke
Készült: Atomix Kft. Nyomdaüzem 2022/656. sz.
Felelős vezető: Bese Tamás
Tördelés: Schubert Miklós

?

Fotó: ?